

Vilniaus universitetas

TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

POLITIKOS IR MEDIJŲ MAGISTRO PROGRAMA

SABINA MACKEVIČ

II kurso studentė

COVID-19 RETORIKOS KAITA LIETUVOJE: DVIEJŲ VYRIAUSYBIŲ
KONCEPTUALIŲJŲ METAFORŲ ANALIZĖ

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovė: Natalija Arlauskaitė

Vilnius, 2022

Magistro darbo vadovo išvados dėl darbo gynimo:

.....
.....
.....

.....

(data)

.....

(v., pavardė)

.....

(parašas)

Magistro darbas įteiktas gynimo komisijai:

.....

(data)

.....

(Gynimo komisijos sekretorės parašas)

Magistro darbo recenzentas/ė:

.....

(v., pavardė)

Magistro darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....

Komisijos pirmininkas:

Komisijos nariai:

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad įteikiamas darbas COVID-19 retorikos kaita Lietuvoje: dviejų vyriausybių konceptualiųjų metaforų analizė:

1. Atliktas mano pačios ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose;
2. Nebuvo naudotas kitame Institute/Universitete Lietuvoje ir užsienyje;
3. Nenaudoja šaltinių, kurie nėra nurodyti darbe, ir pateikia visą panaudotos literatūros sąrašą.

Sabina Mackevič

(parašas)

BIBLIOGRAFINIO APRAŠO LAPAS

Mackevič S. *COVID-19 retorikos kaita Lietuvoje: dviejų vyriausybių konceptualiųjų metaforų analizė*: Politikos mokslų specialybės magistro darbas / VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas; darbo vadovė N. Arlauskaitė- V., 2022 – 63 p.

Reikšminiai žodžiai: COVID-19, virusas, konceptualios metaforos, pandemija, vyriausybė, SAM, Aurelijus Veryga, Arūnas Dulkys, disciplina, retorika

Šiame darbe nagrinėjama Covid-19 retorikos kaita Lietuvoje, dviejų vyriausybių konceptualiųjų metaforų analizė. Analizuojant dviejų vyriausybių retoriką kontroliuojant Covid-19 viruso plitimą Lietuvoje buvo identifikuojami metaforiniai pasakymai siejami su koronaviruso valdymo padėtimi Lietuvoje. Identifikavus SAM A. Verygos ir A. Dulkio metaforinius pasakymus tarp II skirtingų koronaviruso bangų Lietuvoje, paaiškėjo, kad tiek SAM Aurelijus Veryga, tiek A. Dulkys konceptualizuoja koronavirusą kaip iššūkį ir grėsmę, kuri kelia rizikas bei pavojų šalyje. Tiek Aurelijus Veryga, tiek Arūnas Dulkys perteikia Covid-19 pavojų savo retorikoje konceptualizuojant virusą kaip: VIRUSAS YRA RIZIKA, VIRUSAS YRA GYVAS KŪNAS, VIRUSAS KELIAUJA. Analizuojant SAM Aurelijaus Verygos Covid-19 valdymo retoriką, ministras konceptualizavo pandemiją kaip karą, tokiu būdu vaizduojant kovos su virusu mechanizmą.

TURINYS

Įvadas.....	6
TEORINĖ DALIS.....	10
1. Kognityvinė lingvistika ir konceptualios metaforos. Jų samprata ir reikšmė retorikoje.....	10
2. Disciplinarinės sistemos.....	14
2.1. Disciplina - paklusnaus kūno mechanizmas.....	14
2.2. Disciplina – muštravimo priemonė.....	17
3. Metaforos – disciplinarinis įrankis kovos lauke.....	18
METODOLOGIJA.....	22
EMPIRINĖ DALIS.....	24
KONCEPTUALIOS METAFOROS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO AURELIJAUS VERYGOS RETORIKOJE VALDANT COVID-19 PANDEMIJĄ	24
Konceptuali metafora VIRUSAS YRA RIZIKA.....	25
Konceptuali metafora VIRUSAS YRA GYVAS KŪNAS.....	29
Konceptuali metafora VIRUSAS KELIAUJA.....	32
Konceptuali metafora PANDIMIJA YRA KARAS.....	34
KONCEPTUALIOS METAFOROS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO ARŪNO DULKIO RETORIKOJE VALDANT COVID-19 PANDEMIJĄ	38
Konceptuali metafora VIRUSAS YRA RIZIKA.....	39
Konceptuali metafora VIRUSAS YRA GYVAS KŪNAS.....	42
Konceptuali metafora VIRUSAS KELIAUJA.....	44
Išvados.....	46
Literatūros sąrašas.....	50
Šaltiniai.....	52
SUMMARY.....	62

I. ĮVADAS

COVID-19 pandemijos protrūkis ir jo sukelti padariniai paliks didelį pėdsaką žmonėms visame pasaulyje. Dėl savo sparčiai plintančios grėsmės, šis virusas atnešė daug reikšmingų kasdieninių pokyčių žmonių gyvenime. Vieni iš esminių iššūkių, su kuriomis susidūrė pasaulio valstybės, tai yra COVID-19 virusio plitimo prevencijos ir neatidėliotinas reagavimas į aplinkybes.¹ Tam, kad būtų įmanoma susitvarkyti su iššūkiais ir sunkumais, kurias atnešė viruso plitimas, disciplinuojanti galia tampa viena iš esminių ryšių tarp tvarkos ir paklusnumo.

Galiojanti disciplina, tai yra galios ir kontrolės santykis, kuris priverčia žmogų būti paklusniam. Šis galios mechanizmas yra akivaizdus, kai jis yra nukreiptas į kūno kontrolę: erdvės, veiklos ir laiko kontrolė.² Pandemijos akivaizdoje, grėsmės retorika tapo viena iš labiausiai naudojamu komunikacijos įrankiu. Retorikos svarba yra siejama su jos praktine žodžio galia. Tai yra sąvoka, kuri yra identifikuojama labai skirtingai, priklausomai nuo to, kokiam kontekste yra naudojama. Retorikos sąvokos vartojimas yra siejamas su įgūdžiu įtikinti arba paveikti auditoriją, pateikiant savo poziciją, kitaip tariant tai yra argumentavimo menas.³ Retorika, tai yra tarpasmeninių skirtumų derybos, kurioje yra ieškoma bendro susitarimo. Šiame aspekte retorika atlieka pagrindinį vaidmenį, ypač dalyvaujant pilietiškumo praktikoje.⁴ Joje patrauklumas ir susidomėjimas slypi informacijos praktiškume arba kitaip tariant – asmeniniame suinteresuotume. Šios specifinės retorikos veiksmingumą lemia loginiai, emociniai veiksniai ir be abejo nauda, kurią gali gauti adresatas. Diskursas, kuris sukelia baimę yra apibūdinamas kaip „žinios perdavimas apie grėsmę individo gerovei“.⁵ Retorikoje metaforos yra vienos iš esminių elementų, kurie leidžia suvokti tai, kas yra nežinoma sujungiant su jau žinomu įvaizdžiu.

Grėsmės retorikoje metaforos yra vienos iš neatsėjamų kalbos aspektų. Jos yra plačiai naudojamos kalbant apie COVID-19 pandemiją. Metaforų naudojimas yra susijęs su pačio viruso identifikavimu.⁶ Metafora leidžia suvokti naują prasmę darant semantinį poveikį informacijos gavėjui. Jos naudojimas diskurse priverčia interpretuoti ją pagal naują reikšmę, neprarandant senos. Metaforoje kertasi žodis ir sakiny, įvykis ir reikšmė. metafora yra

¹ Kozlova T., Cognitive Metaphors of Covid-19 Pandemic in Business News, 2021, p.1

² Foucault M., Disciplinuoti ir bausti: kalėjimo gimimas, 1998, p. 170

³ Tatolytė I., Praktinė retorika vertėjams žodžiu, 2014, p. 23.

⁴ Vaičekauskienė G., „Politinio lyderio retorika: nuo senovinės agoros iki elektroninės demokratijos“, 2018, p.149

⁵ Ten pat, p.174.

⁶ Semino E., „Not Soldier but Fire-fighter“- Metaphors and Covid-19“, 2020, p.50.

prasmės ir vaizdinio sankirta. Vaizduojamas vaizdas kinta, kai jame atsiranda kalbos žaidimai, verčiantys keistis patį vaizdą. Tai vaizduotės žodinis matmuo. Vaizduotė apima mintį ne per bet kokį žodį, o per būtent per metaforą. Taip metafora tampa matoma schema vaizduotei, pažodinei reikšmei išskylant tapatumo ir skirties sąskambiu.⁷

Metaforos, kurios yra naudojamos identifikuojant COVID - 19 pandemiją, tapo svarbiu politinės retorikos elementu. Iš pradžių, pandemijos tapatinimas su karu, galėjo atrodyti kaip efektyvus būdas suvaldant nepaprastą padėtį šalyje. Karas simbolizuoja greitį, suvienijimą žmonių prieš „bendrą priešą“, bei karo samprata didina moralę suvokimą. Antropologiniai tyrimai teigia, kad medicinos ir militarizmo susiejimas atlieka moralinį ir politinį darbą. „Vienybės“ kalba gali padėti kovoje su „nematomu priešu“. Per kalbą mes emociškai ir psichologiškai „prisirišame“ prie militaristinės kalbos. Naudodami militarizmą retorikoje, mes interpretuojame kovą kaip teigiamą ir produktyvų būdą kovoje su pandemija.⁸ Covid-19 pandemijos kontekste karo metaforos yra be galo svarbios. Jų naudojimas politinėje retorikoje paruošia gyventojus sunkumams, su kuriais jie gali susidurti kasdiniame gyvenime. Karo metaforos gali įtikinti piliečius pakeisti savo elgesį, priimti atsakomybę, užtikrinti apribojimų supratimą ir laikymąsi.⁹ Plačiai naudojamos karo metaforos įvairiose situacijose rodo, kad jie turi rezonansą dėl savo gebėjimo palengvinti sudėtingų situacijų valdymą, pagerinti bendravimą, pritraukti dėmesį į susiklosčiusią padėtį ir motyvuoti priimti reikalingus veiksmus. Šių metaforos naudojimas priklauso nuo konteksto. Karo metafora, skirta Covid-19, gali atsilipti visuomenei, gali padėti žmonėms atpažinti grėsmę visuomenės sveikatai, gali padėti rimtai vertinti savo įsipareigojimus bei apribojimus.¹⁰ Koronaviruso pandemijos akivaizdoje, karo metaforos yra labiausiai naudojamos politinėje retorikoje. Militaristinio pobūdžio metaforos jau seniai yra naudojamos sveikatos krizės metu politinėje ir žiniasklaidos komunikacijos praktikoje. Jų naudojimas retorikoje pasižymi kaip veiksmingumo įrodymo įrankis kovoje su pandemija.¹¹

Siejant naujų sąvokų formavimą ir kalbinio mąstymo procesą, konceptualios metaforos siejasi su žmogaus patirtimi, emociniai išpuščiais ir reakcijomis.¹² Šiame pandemijos laike, būtent grėsmės retorikoje naudojamos metaforos leidžia iš naujo suvokti realybę, kuriai daro įtaką viruso plitimas, o konceptualios metaforos leidžia interpretuoti

⁷ Kačerauskas T., „Metafora kaip kultūros modelis“, 2002, p. 98

⁸ Varma S., „A pandemic is not a war: COVID-19 urgent anthropological reflections“, 2020, p.376-377

⁹ Castro Seixas E., War Metaphors in Political Communication on Covid-19, 2019, p.2.

¹⁰ Isaacs D. & Priesz A., „COVID-19 and the metaphor war“, 2021, p.

¹¹ Castro Seixas E., War Metaphors in Political Communication on Covid-19, 2019, p.1.

¹² Papaurėlytė-Klovienė S., Probleminiai konceptualios metaforos EMOCINĖ BŪSENĄ yra ASMUO atvejai, 2005, p.44

tikrovės pagrindus ir atsižvelgti į tai, kaip šios tikrovės suvokimas interpretuoja pandemijos atvaizdą.¹³ Metaforos gali turėti įtakos kalbos vartotojų elgesiui, jų socialinei nuostatai ir sprendimų priėmimo procesams.¹⁴ Politinėje retorikoje, metaforos tai yra vienas iš galimybių pateikti žmonėms kasdienio gyvenimo tikrovės aspektus, kurie yra suprantami tik sudarius ilgalaikės metaforinės minties schemą. Jų naudojimas nereiškia nedoro peržengimo iš įprastos kalbos, minties ar tikrovės. Metaforų naudojimai, tai yra mechanizmas, kuris parodo tikrovę bei patirties aspektus, kurie yra pirmiausia formuojami pagal metaforinę mintį. Jos leidžia suvokti naują prasmę darant semantinį poveikį informacijos gavėjui.

Nuo 2020 metų, visa Lietuva susidūrė su nauja realybe, kurioje saugumas bei viruso plitimo prevencija tapo kasdienė norma. Atsižvelgiant į epidemiologinės situacijos kaitą, pasaulio vadovai, tame tarpe ir Lietuvos, turėjo susidurti su tam tikrais iššūkiais, kurie buvo nukreipti į saugumą bei visos šalies gerovę. Nuolatinė informacinė kaita, kuri buvo susijusi su sparčiai plintančia viruso grėsme pasaulyje, padarė didelę įtaką politiniai retorikai, kuri buvo ir iki šiol yra nukreipta į kovą su virusu. Lietuva pirmą kartą susidūrė su Covid-19 grėsme 2020 metų vasario 26 dieną, kai šalyje buvo paskelbta ekstremali situacija ir buvo nuspręsta steigti Valstybės ekstremaliųjų situacijų operacijų centrą, o vasario 28 dieną buvo paskelbtas pirmas koronaviruso užsikrėtimo atvejis šalyje. Viešai skelbiama informacija apie iki šiol nežinomą virusą sukėlė nerimą bei baimę tarp žmonių visame pasaulyje. Nors pirmoji COVID-19 pandemijos banga Lietuvoje buvo pakankamai sėkmingai suvaldyta, tačiau kartu su nauja koronaviruso banga šalyje, naujai išrinkta Vyriausybė susidūrė su dar didesniais iššūkiais bei sunkumais tam, kad būtų sėkmingai suvaldyta ekstremali padėtis Lietuvoje. Informacija apie situaciją kovoje su pandemija, jos sukeltą pavojų ir viruso suvaldymas pakeitė žmonių suvokimą ne tik apie grėsmę ir saugumą, bet ir pačią retoriką. Nuo to laiko politinė retorika Lietuvoje pakito, o to eigoje atsirado konceptualiųjų metaforų naudojimas, kuris tapo vienu iš pagrindinių disciplinos ir politinės retorikos kaitos įrankiu. Būtent šių metaforų naudojimas, tai yra žmonių sąmoningas pasiruošimas ir nuteikimas tam, kas gali sukelti riziką bei pavojų ir kaip tą pavojų galima pašalinti.

Darbo klausimas: *Kokia yra ir kaip kinta valdžios Covid-19 valdymo retorika per dvi pandemijos bangas?*

¹³ Sabucedo J.M & Alzate M. & Hur D., COVID-19 and the metaphor of war 2020, p. 619

¹⁴ Panzeri F., Paola S., Domaneschi F., „Does the COVID-19 war metaphors influence reasoning?“, 2021.

Darbo tikslas ir uždaviniai:

Magistrinio darbo tikslas - išanalizuoti dviejų vyriausybių retoriką kontroliuojant COVID-19 viruso plitimą Lietuvoje ir palyginti šią retoriką konceptualių metaforų lygmenyje.

Darbo uždaviniai:

- Išnagrinėti ir pristatyti konceptualios metaforos reikšmę bei funkciją;
- Atlikti literatūros analizę, kurioje yra pristatoma disciplina kaip žmogaus užvaldymo mechanizmas;
- Pristatyti valdžios retorikos kaitą bei išanalizuoti specifines Covid-19 valdymo Lietuvoje metaforas;;
- Pateikti išvadas apie politinės retorikos tęstinumą bei kismą.

II. TEORINĖ DALIS

1. Kognityvinė lingvistika ir konceptualios metaforos. Jų samprata ir reikšmė retorikoje

Kognityvinė lingvistika susiformavo aštuntojo dešimtmečio viduryje – Kalifornijoje, Berkley ir San Diego universitetuose. Šios lingvistinės krypties pradininkai yra George Lakoff ir Ronald Langacker. Ši pradžia buvo nukreipta į kritišką požiūrį ties tuo metu viešpatavusį N. Chomsky generatyvinio kalbos modelį. Kognityvizmas tai yra naujos epochos pradžia, kurioje pagrindinis objektas yra reikšmė, o ne struktūra. Be jau minėtų Lakoff ir Langacker, pagrindiniai kognityvinės lingvistikos atstovai yra Ch. Fillmore, R. Jackendoff, H. Putman, E. Rosch, Z. Kovecses, G. Fauconnier, M. Johnson, J. Talmy, D. Bolinger ir W. Labov. Pagrindinė kognityvinės lingvistikos esmė yra žmogaus kalbiniai gebėjimai, kurie yra neatskiriami nuo visos kitos psichologinės veiklos, t.y.: suvokimo, vaizduotės, mąstymo. Anot kognityvistų, kalbinės komunikacijos metu svarbi yra kalbančių patirtis, situacijos suvokimas, intencijos ir žinios, kurios sudaro sėkmingos komunikacijos pagrindą. Kognityvistams kalbos turinys yra iš esmės sutapatinamas su visu sąmonės turiniu, o reikšmė yra sutapatinama su konceptualizacija: senos ir naujos sąvokos, emocinis patyrimas, situacijos.¹⁵

Konceptualizacijos rezultatas yra geštaltas. Pasak Lakoff (1981), geštaltas – tai yra struktūros, vartojamos kalbos, mąstymo, percepcijos, motorikos ir kituose procesuose. Tai yra žmogaus tiesioginės patirties charakteristika. Geštaltų struktūroje svarbi yra vieta, kuri yra skiriama individualiam patyrimui. Kiekvieno individo patirtis yra skirtinga ir kiekvienas šnekos aktas turi skirtingą kontekstą ir situaciją, tai reikšmė visada yra reikšmė kam nors. Anot Lakoff ir Johnson (1988), „nėra tokio dalyko, kaip sakinio reikšmė pati savaime nepriklausanti nuo žmogaus. Kai kalbame apie sakinio reikšmę, tai ta reikšmė visada yra reikšmė kam nors, realiam asmeniui arba hipotetiniam, tipiškai kalbinės bendrijos nariui“. ¹⁶ Konceptualizacijoje nėra teisingų arba klaidingų sakinių, viskas priklauso nuo vartojimo tikslų ir aplinkybių, t.y.: vietos, laiko, kalbančio žinių, įsitikinimų ir vertinimų.¹⁷

Nuo antikos laikų metaforai buvo skiriama daug dėmesio.¹⁸ Aristotelis apibrėžė metaforą kaip „suteikti daiktui pavadinimą, priklausantį kažkam kitam“. Žodžio „metafora“ kilmė iš graikų kalbos reiškia „perduoti“. ¹⁹ Kaip teigė Aristotelis, metaforos privalumas yra tai, kad

¹⁵ Gudavičius A., Etnolingvistika, 2000, p 30-31

¹⁶ Gudavičius A. Etnolingvistika, 2000, p. 32

¹⁷ Gudavičius A. Etnolingvistika, 2000, p. 33-34

¹⁸ Gudavičius A. Etnolingvistika, 2000, p. 87

¹⁹ Charteris-Black J., Politicians and Rhetorics, 2011, p. 31

ja geriausiai galima aprėpti nauja, nežinoma.²⁰ Pagrindinė metaforos sąvoka yra ta, kurioje reikšmės yra perkeltinė. Prasmė, kurią paprastai turi žodis, tai yra jo tiesioginė reikšmė. Metaforinė prasmė skiriasi nuo bendrosios ir pagrindinės prasmės. Metafora tai yra žodžio arba frazės vartojimo pokytis, kuris suteikia jam naują prasmę.²¹ Anot Lakoff ir Johnson (1988), metafora yra randama kasdieniniame gyvenime, ne tik kalboje, bet ir mintyse bei veiksmuose. Tai yra sąvokų sistema, kuria paprastai naudojamės mąstydami ir veikdami, savo esme yra metaforiška. Mes atradome būdą pradėti detalius tyrinėjimus, kaip metaforos formuoja mūsų suvokimą, mąstymą, veiksmus. Metaforos reikšmingumas yra pripažintas kognityvinėje lingvistikoje, nes jos tiesiogiai siejasi su jų kalbinės reikšmės kaip patyrimo geštalto supratimu. Kaip teigia Lakoff ir Johnson (1988), kadangi daugybė svarbių mums sąvokų yra abstrakčios arba mūsų patyrimo sunkiai fiksuojamos (pavyzdžiui, jausmai, idėjos, laikas ir t.t.), tai, norėdami jas įtvirtinti sąmonėje, turime pasinaudoti ryškesnėmis sąvokomis, pavyzdžiui, erdvės, daiktų ir pan., o to rezultatas – mūsų sąvokų sistemos metaforinis pobūdis.²² Metafora tai yra universali, bendražmogiška prigimtis, kurios mechanizmas yra – vieno daikto, reiškinių pavadinimo perkėlimas pagal kokį nors bendrą požymį, funkcijos ir tiesiog išpūdžio panašumą kitam daiktui ar reiškiniui pavadinti.²³ Anot R. Koženiauskiene, metafora tai yra tropas, kuris yra grindžiamas tarp dviejų vaizdų panašumu, sąsaja ir susiliejimu. Kaip teigia R. Koženiauskiene, toks tropas, kada kalbėtojas vieno daikto ar reiškinių požymius pagal tikrą ar vaizduotėje pamatytą panašumą tiesiog perkelia kitam daiktui ar reiškiniui. Metafora yra apdovanota didelėmis lyginimo galimybėmis, nes visus daiktus bei reiškinius leidžia pavadinti ne tikrais savo vardais, o pagal jų panašumą arba pagal kokį kitą gretinimą, kuris perkelia vieno daikto vardą kitam.²⁴ Metafora tampa prasminga tik tada, kai atsiranda posakyje, kai yra predikacijos arba charakterizavimo reiškinys. Šis predikacijos reiškinys tiksliai nusako kokį nors išskirtinį objekto požymį arba požymius, akcentuoja tai, kuo tie mintyse lyginami objektai yra panašūs. Metaforos aiškumas atsiranda iš pačio konteksto, kuriame yra naudojama.²⁵

Anot J. Charteris-Black, būtent prasmės pasikeitimas įgalina metaforas sukelti emocinius atsakymus, todėl turėtume prisiminti, kad „judesys“ ir „emocija“ turi tą patį etimologinį šaltinį, todėl metaforas galime laikyti emocinės reikšmės nešėjais. Atsižvelgiant į konceptualiųjų metaforų pagrindą, dažniausiai yra naudojama sąvoka „tikslinė sritis“,

²⁰ Gudavičius A. Etnolingvistika, 2000, p. 87

²¹ Charteris-Black J., *Politicians and Rhetorics*, 2011, p. 31

²² Gudavičius A. Etnolingvistika, 2000, p. 88

²³ Gudavičius A. Etnolingvistika, 2000, p. 89

²⁴ Koženiauskiene, R., *Retorika. Iškalbos stilistika*. 2001, p. 206

²⁵ Koženiauskiene, R., *Juridinė Retorika*, 2005, p. 311.

norėdami nurodyti tiesioginę reikšmę. Metaforinė prasmė skiriasi nuo bendrosios arba pagrindinės prasmės ir yra žinoma kaip metaforos „tikslinė sritis“. Taigi metafora yra žodžio ar frazės vartojimo pokytis, suteikiant jam naują prasmę.²⁶ Emocinės būsenos apibūdinimas yra konkrečių objektų ir subjektų bruožų priskyrimas, kuris yra visuose kalbose. Anot S. Papaurėlytės-Klovienės, taip kalbos priemonėmis išreiškiamas pats emocinis įspūdis, kurio dėka yra sukeliama emocinė būsena. Santykis tarp dviejų sričių – konkrečios srities ir abstrakčios – sudaro konceptualios metaforos esmę.²⁷ Konceptualią metaforą vadinama viena iš konceptualizacijos formų, kognityvinis procesas, kuris išreiškia ir formuoja naujas sąvokas ir be kurio neįmanoma gauti naujų žinių.²⁸ Konceptualios metaforos paprastai turi abstraktesnę sąvoką kaip tikslą ir konkretesnę sąvoką kaip jų šaltinį. Zoltan Kovacsas teigia, kad ginčai, meilė, idėja, socialinė organizacija yra abstraktesnės sąvokos nei karas, kelionė, maistas ir augalas, pavyzdžiui: *jis puolė kiekvieną silpną mano argumentų vietą; atėjo į mano jausmus, ir yra dar viena aklovietė*. Šis apibendrinimas turi intuityvią prasmę. Jei norime, kad geriau suprastume sąvoką, šiuo tikslu geriau naudoti kitą sąvoką, kuri yra konkretesnė, fiziškesnė ar labiau apčiuopama už pirmąją. Kaip teigia Z. Kovacsas, mūsų patirtis su fiziniu pasauliu yra natūralus ir logiškas pagrindas suprasti abstraktesnes sritis. Tai paaiškina, kodėl daugeliu kasdienių metaforų šaltinio ir tikslinės srities nėra grįžtamos. Tai vadinama vienkryptiškumo principu; tai yra, metaforinis procesas paprastai pereina nuo konkretesnio prie abstraktesnio, bet ne atvirkščiai.²⁹

G. Lakoff and M. Johnson identifikuoja metaforas pagal jų rūšį, tai yra: struktūrinė, ontologinė ir orientacinė metafora:

Struktūrinė metafora leidžia daryti kur kas daugiau nei tik orientuoti sąvokas ir jomis remtis. Jos leidžia naudoti struktūrizuotą bei aiškiai apibrėžtą sąvoką, kad būtų galima struktūrizuoti kitą, t.y. kai viena sąvoka metaforiškai struktūrizuojama kitos atžvilgiu. Šios rūšies metaforos yra pagrįstos mūsų patirties sisteminėmis koreliacijomis. Norėdami sužinoti, ką tai reiškia išsamiai, panagrinėkime, kaip galima pagrįsti metaforą. Anot Lakoff ir Johnson, metafora RACIONALUS GINČAS YRA KARAS (ang. RATIONAL ARGUMENT IS WAR). Ši metafora leidžia konceptualizuoti, kas yra racionalus ginčas, kalbant apie tai, ką lengviau suprantame, t.y. fizinis konfliktas. Šios metaforos sąsajas su fiziniu konfliktu yra

²⁶ Charteris-Black J., *Politicians and Rhetorics*, 2011, p. 31

²⁷ Papaurėlytė-Klovienė S., *Probleminiai konceptualios metaforos EMOCINĖ BŪSENA yra ASMUO atvejai*, 2005, p. 43

²⁸ Papaurėlytė-Klovienė S., *Probleminiai konceptualios metaforos EMOCINĖ BŪSENA yra ASMUO atvejai*, 2005, p. 44

²⁹ Kovacsas Z., *Metaphor: A Practical Introduction*, 2002, p. 6

nukreiptas į tai, kas dažniausiai vyksta tarp gyvūnų, kurie kovoja už tai, kad gautų maisto, kovoja už teritoriją ir t.t.³⁰

Atvirkščiai negu struktūrinės metaforos, orientacinės metaforos nestruktūruoja vienos sąvokos kitos sąvokos atžvilgiu, o sutvarko visą sąvokų sistemą viena kitos atžvilgiu. Tai yra metafora, kurioje viena sąvoka sutelkia visą sąvokų sistemą. Šių metaforų skirtumas yra vaizdingas, nes dauguma orientacinių metaforų yra siejamos su erdvine orientacija: aukšty-žemyn, vidus-įšorė, į priekį-atgal, įjungimas-išjungimas, gilus-seklu, centras-periferija. Anot G. Lakoff ir M. Johnson, šios orientacinės metaforos suteikia sąvokai erdvinę orientaciją, kaip LAIMĖ YRA AUKŠTYN (ang. HAPPY IS UP). Šioje metaforoje sąvoką LAIMĖ yra orientuota AUKŠTYN.³¹ Kryptis, tai yra ta būseną, kuri yra perteikiama, jeigu į viršų, tai orientacija yra linkusi eiti kartu su teigiamu vertinimu, o jeigu nukreipta žemyn, tai kryptis yra nukreipta į neigiamą, pvz.: bandžiau **pakelti diskusijos lygį**; jie turi **aukštus standartus**.

Ontologinės metaforos rūšis yra siejama su žmogaus patirtimi. Šios metaforos pateikia įvairius tikslus, o įvairių rūšių metaforų rūšys atspindi tuos tikslus, t.y. ontologinės metaforos gali sudaiktinti abstraktą. Kiekviena struktūrinė metafora turi nuoseklų ontologinių metaforų rinkinį kuri nustatyto subjekto struktūrą nuo šios padėties. Anot Lakoff ir Johnson, MEILĖ YRA KELIONĖ (ang. LOVE IS A JOURNEY) siejasi su emocija, o pati kelionė su veiksmu, kuriame yra tos kelionės pradžia, paskirties vieta, kelias, atstumas, kuriame esate kelyje, ir pan. Ontologinės metaforos yra naudojamos įvykiams, veiksmams, veiklai ir būsenoms suprasti. Įvykiai ir veiksmai konceptualizuojami metaforiškai kaip objektai, veikla kaip substancijos.³²

Viena iš labiausiai akivaizdžių ontologinės metaforos pavyzdžių yra tos metaforos, kurios yra nukreipiamos į fizinį objektą. Kaip teigia Lakoff ir Johnson, šios metaforos leidžia mums suvokti įvairią patirtį su nežmoniškais būtybėmis, atsižvelgiant į žmogaus motyvaciją, savybes ir veiklą. Anot autorių, personifikacija yra labai bendra metaforų kategorija, kuri apimanti labai platų spektrą. Personifikacija parodo skirtingus žmogaus aspektus, būdus bei bruožus. Visi šie metaforiniai išsireiškimai priklauso ontologinių metaforų grupei, kurios leidžia suprasti pasaulio reiškinius žmogiškąja prasme. Tą galima padaryti jeigu yra atsižvelgiama į tikslus, veiksmus ir savybes, pvz.: *rytas už vakarą protingesnis; žmonės planuoja, o likimas juokiasi*.³³

³⁰ Lakoff G. & Johnson M., *Metaphors We Live By*, 1980, p. 61

³¹ Lakoff G. & Johnson M., *Metaphors We Live By*, 1980, p. 14

³² Lakoff G. & Johnson M., *Metaphors We Live By*, 1980, p. 26-27

³³ Lakoff G. & Johnson M., *Metaphors We Live By*, 1980, p. 33-34

Anot Raymond W. Gibbs Jr. žmonių supratimą apie daugelį kasdienės tikrovės aspektų sudaro ilgalaikės metaforinės mąstymo schemas. Metafora nėra įprastos kalbos, tikrovės peržengimas. Retorikų ir filosofų teigimu, metafora yra tiek įprastos minties dalis, tiek ypatingas kalbos bruožas.³⁴ Pagal R. Koženiauskiene, tos metaforos, kurios tinka viešosioms kalboms iš tiesų turi savo specifinį būdą. Kaip teigia autorė, šios metaforos yra susijusios ne tiek su autoriaus vaizduote, jo vaizduote ir neapibrėžtumu, kiek su mąstymo procesu, kuris turi apčiuopiamą, realų pamatą dviejų dalykų analogiją, kuri turi ryšį su kasdienė žmogaus veikla. Tokios metaforos „padeda argumentuoti bei plėtoti mintį“.³⁵ Dažnai viešojoje kalboje, kalbėtojas nejaučia, kad naudoja metaforas savo kalboje, o klausytojai galimai jų negirdi, nes šalutinę žodžių reikšmę klausytojas suvokia kaip pagrindinę. Anot Koženiauskiene R., metaforos, kurios yra naudojamos retorikoje, jų esmė yra ta, kad vienos rūšies tikrovės suvokimas ir išgyvenimas perkeliama į kitos rūšies tikrovės terminus. Jos teigimu, tai vaizduoja metafora *ginčas-tai kova*. Kaip teigia autorė, „ši metafora įvairiais karo, šūvio ar kovos lauko terminais bei sinoniminėmis sąvokomis retorinėje polemikoje kartojama taip natūraliai, kad priimama kaip įprasta ginčo kategorija. „Kovos“ metafora ginčo srityje visiškai nekrenta į akis. Ji sukurta remiantis realiu panašumu, atsirandančiu susikirtus ir tiesiog sutapus dviem reikšmėms – tai toks mąstymo būdas; ji ne poetiška, o tiesiog dalykiškai konkreiti, ne emociinga, o logiška, informatyvi.“ Šio pobūdžio metaforos įeina ne į mūsų vaizduotę, o į patį mąstymą bei gyvenimo realybę.³⁶

2. Disciplinarinės sistemos

2.1. Disciplina - paklusnaus kūno mechanizmas

Michel Foucault teigimu, disciplina yra paklusnaus kūno formavimas, kurio kūnas tampa pavaldus bei jį galima palenkti, panaudoti, transformuoti ir patobulinti.³⁷ Būtent per discipliną yra gaminami nuolankūs, ištreniruoti ir paklusnūs kūnai. Michel Foucault identifikuoja discipliną kaip galios atskyrimą nuo pačio kūno, kuris pažadina ir stengiasi išugdyti kūno „uolumą“ ir „darbingumą“.³⁸ Pagal M. Foucault, disciplinarinis mechanizmas laikosi uždarumo, kurio principo laikomasi ne visada ir jis ne visada yra būtinas.³⁹ Disciplinoje svarbi yra technika, kuri būtų nukreipta į uždarumą ir tvarką,

³⁴ Raymond W. & Gibbs J., *Metaphor Wars Conceptual Metaphors in Human Life*, 2017, p. 3

³⁵ Koženiauskiene, R., *Retorika. Iškalbos stilistika*. 2001, p. 210

³⁶ Koženiauskiene, R., *Retorika. Iškalbos stilistika*, 2001, p. 210-211

³⁷ Foucault M., *Disciplinuoti ir bausti: kalėjimo gimimas*, 1998 p. 166

³⁸ Ten pat, p. 168

³⁹ Ten pat, p. 166

kurioje svarbu yra palaikyti viešąją tvarką. Kiekvienas turi turėti savo vietą, vengti grupių susidarymui.⁴⁰ Tokiu būdu yra išlaikoma disciplinos monotonija. Vietos padeda disciplinai funkcionalizuoti, nes taip yra fiksuojama esanti padėtis ir yra garantuojamas individų paklusnumas.⁴¹

Prasidėjus Covid-19 pandemijai, epidemiologinės situacijos valdymas buvo tapatinimą su karu, kuris galėjo atrodyti kaip efektyvus būdas suvaldant nepaprastą padėtį šalyje. Karas simbolizuoja greitį, suvienijimą žmonių prieš „bendrą priešą“, bei karo samprata didina moralę suvokimą. Antropologiniai tyrimai teigia, kad medicinos ir militarizmo susiejimas atlieka moralinį ir politinį darbą. „Vienybės“ kalba gali padėti kovoje su „nematomu priešu“. Per kalbą mes emociškai ir psichologiškai „prisirišame“ prie militaristinės kalbos. Naudodami militarizmą retorikoje, mes interpretuojame karą kaip teigiamą ir produktyvų būdą kovoje su pandemija.⁴²

M. Foucault teigia, kad disciplinarinė erdvė yra svarbi tam, kad būtų galima atsisakyti neapgalvotų žingsnių, kurie gali pakenkti. Jis teigia, kad „stengiamasi nustatyti, kas yra po ranka ir ko nėra, žinoti, kur ir kaip galima rasti vieną ar kitą individą, užmegzti naudingus ryšius, nutraukti nereikalingus, kiekvieną akimirką prižiūrėti kiekvieno elgesį, jį įvertinti, sankcionuoti, pasverti privalumus ir nuopelnus.“⁴³ Nors viena iš disciplinos elementų yra erdvė, M. Foucault pabrėžia kelis veiklos kontrolės principus, kurie ne mažiau svarbią rolę turi disciplinariniam mechanizmui veikti:

- Dienotvarkė;
- Temporalinė veiksmo gradacija;
- Kūno ir gestų koreliacija;
- Artikuliacija kūnas-objektas;
- Nuodugnus išnaudojimas

Visi šie mechanizmai yra disciplinarinės veiklos kontrolės mechanizmai, kurie reikalauja paklusnumo atliekant net menkiausius veiksmus ir parodyti kaip gali funkcionuoti individualybė.⁴⁴

Analizuojant disciplinos mechanizmą, kiekvienas iš kontrolės principų turi savo prasmę bei tikslą, tačiau kiekvienas iš išvardintų negali funkcionuoti be kito. Pagal M.

⁴⁰ Foucault M., *Disciplinuoti ir bausti: kalėjimo gimimas*, 1998, p. 172-173

⁴¹ Ten pat, p. 180

⁴² Varma S., „A pandemic is not a war: COVID-19 urgent anthropological reflections“, 2020, p.376-377

⁴³ Foucault M., *Disciplinuoti ir bausti: kalėjimo gimimas*, 1998, p. 174

⁴⁴ Ten pat, p. 181-189

Foucault, disciplinariniame mechanizme, *dienotvarkė* tai absoliučiai viso turimo laiko naudingas praleidimas, kuriame negali būti nieko, kas trukdytų individui arba blaškytu nuo tikslumo ir laiko panaudojimo pagal paskirtį. Dienotvarkė yra skirta tam, kad būtų daroma tai, kas yra nurodyta jos dienotvarkės paskirtyje, o tam svarbu yra turėti *temporalinę veiksmo gradaciją*. Michel Foucault tai vadina kolektyviniu ir privalomuoju ritmu, kuriame yra užtikrinamas veiksmo atlikimas bei kiekvienos fazės kontrolė iš vidaus. Tai yra procesas, kuriame „laikas įsiskverbia į kūną, o kartu su juo – ir nuodugni valdžios kontrolė“.⁴⁵ Tam, kad būtų sėkminga disciplinarinė kontrolė, *kūno ir gestų koreliacija* leidžia sutvarkyti kūną taip, kad jame atsirastų gera dienotvarkė. Disciplinarinė kontrolė sąlygoja gestą su viso kūno elgsena tam, kad viso kūno elgsena būtų efektyvumu ir dienotvarkės atlikimo greičių. M. Foucault teigimu, jeigu kūnas yra gerai sutvarkytas, tai jame nelieka vietos dykinėjimui arba nenaudingai veiklai, nes viskas yra sutelkiama į tai, kas yra reikalinga. Disciplinariniame mechanizme, disciplinuotas kūnas yra identifikuojamas kaip efektyvaus gesto atrama.⁴⁶ Michel Foucault teigia, kad disciplina padeda apibrėžti kiekvieną santykį, kurį kūnas užmezga sumanipuliuojamam objektui. Disciplinoje, žmogus yra konstruojamas pagal jam pritaikyta kompleksą, kitaip tariant žmogus tampa disciplinoje yra „*kūnas-objektas*“. Kaip teigia M. Foucault, „visas kūno ir manipuliuojam objekto sąlyčio paviršius prisigeria valdžios, kuri tiesiog priešvartuoja juos vieną prie kito. (...) Valdžios diegiami įstatymai kartu reglamentuoja ir operacijos tvarką. Štai taip išryškėja disciplinarinės valdžios pobūdis: jos funkcija ne atimti, sintezuoti (...)“.⁴⁷ Dienotvarkę sudaro vienas pagrindinis principas – draudžiama veltui leisti laiką. Tačiau M. Foucault pabrėžia, kad tai yra praeitis, dabartyje svarbus yra naujas variantas, kuriame svarbu laiką ne tiek panaudoti, kiek iš to pačio laiko paimti kuo daugiau reikalingų akimirų bei naudingų jėgų. Šis principas leidžia efektyviai tobulinti vidinę organizaciją, kurioje kūnas tampa disciplinos struktūra. Jeigu kalbame apie *nuodugną išnaudojimą*, tai M. Foucault pabrėžia šį mechanizmą, kaip pastanga, kurioje svarbu yra „stengtis vis intensyviau praleisti kad ir trumpiausią akimirą, tarytum laiko fragmentavimo galimybės būtų neišsemiamos arba bent jau, vis detaliau tobulinant vidinę organizaciją, būtų galima siekti idealaus taško, kuriame maksimalus greitis susilieja su maksimaliu efektyvumu“.⁴⁸ Geras laiko

⁴⁵ Ten pat, p. 184

⁴⁶ Ten pat, p. 184-185

⁴⁷ Ten pat, p. 186

⁴⁸ Ten pat, p. 186

išnaudojimas yra prilyginamas prie disciplinarinės tobulybės. Kūnas, kuris yra disciplinuotas ir gerai paruoštas veikti yra pavaldus valdžiai.

Kalbant apie pandemiją ir kovą, šioje vietoje konceptuali metafora atlieka pagrindinę funkciją - kognityvinis vaidmuo padeda suprasti vieną sąvoką, atsižvelgiant į skirtingą, dažniau į labiau pažįstamą. Konceptualios metaforos išskyla visada, kai bandome suprasti sunkius, sudėtingus, abstrakčios ar mažiau apibrėžtas sąvokas, kurios atsiranda kaip argumentas karo požiūriu.⁴⁹ Pandemija ir karas turi kelis potencialius struktūrinius atitikmenys tarpusavyje. Susiduriant su agresija, sunkumais ir baime, emocinės asociacijos, kuri ateina su karo metaforomis sustipriną problemos įvaizdį.⁵⁰ Karo metaforos nuo seno buvo naudojamos sveikatos krizės metu vykdant politinę ir žiniasklaidos komunikacijos praktiką. Šios metaforos sveikatos krizės metu iš tikrųjų gali būti nagrinėjamas tiek iš retorinės pusės veiksmingumui įrodyti, tiek ir kritikai.⁵¹ Karo metaforos sugeba ne tik informacijos gavėjui interpretuoti kovą su virusu kaip didvyriškumą, sukeldamos tam tikras emocijas į gaunamą informaciją, tačiau karo metafora taip pat gali būti siejama su paklusnumu, tvarka, gynyba ir disciplina.⁵²

2.2. Disciplina – muštravimo priemonė

Pagal M. Foucault, disciplinoje svarbus yra „muštravimas“, kuriame jėga yra nukreipiama į visuomenės identifikuojama. Disciplina, tai yra individų „gamyba“, kur valdžia turi savirealizacijos galią.⁵³ Kaip teigia M. Foucault: „Disciplina diegiama naudojant prievartos mechanizmą, pagrįsta žvilgsnio technika; tai aparatas, kur stebimieji metodai leidžia valdžiai atlikti savo funkcijas, o stebimieji prievarta atveriami visų žvilgsniai“.⁵⁴ Priežiūros metodas valdžiai yra reikalingas tam, kad būtų užvaldytas kūnas, o tam ne būtinai reikalinga yra jėga, svarbu yra turėti visus būtinus įrankius ir mechanizmus.⁵⁵ Covid-19 pandemijos kontekste, valdžios naudojamos metaforos yra be galo svarbios. Esančios metaforos politinėje retorikoje paruošia gyventojus sunkumams, su kuriais jie gali susidurti kasdieniame gyvenime. Konceptualios metaforos gali įtikinti piliečius

⁴⁹ Raymond W. & Gibbs J, “Metaphor Wars conceptual metaphors in human life”, 2017, p. 4.

⁵⁰ Semino E., „Not Soldier but Fire-fighter“- Metaphors and Covid-19“, 2020, p. 51.

⁵¹ Seixas C.E., “War Metaphors in Political Communication on Covid-19”, 2021.

⁵² Sabucedo J.M & Alzate M. & Hur D., COVID-19 and the metaphor of war 2020, p. 619.

⁵³ Foucault M., Disciplinuoti ir bausti: kalėjimo gimimas, 1998, p. 205

⁵⁴ Ten pat, p. 206

⁵⁵ Ten pat, p. 213

pakeisti savo elgesį, priimti atsakomybę, užtikrinti apribojimų supratimą ir disciplinos laikymąsi.⁵⁶

Kiekviena disciplina turi savo baudžiamąjį mechanizmą, kuriame atsiranda teisingumo privilegija ir kurioje yra savo įstatymai, nustatyti nusikaltimai bei baudžiamieji būdai už įsteigtų teisių nesilaikymą. Disciplina turi savo baudžiamąją infrasistemą, kurioje pasekmės yra nustatomos už teisių nevykdymą. Michel Foucault baudžiamąją discipliną paaiškina kaip erdvės „valymą“, kur jo kvalifikuoja kaip nusizengimus, tai ir skiria bausmes už blogą elgesį. Kiekvienoje erdvėje, kur yra disciplina, yra kovojama ir baudžiama už tai, kas yra nustatoma kaip pažeidimas mikrosistemos. Tai gali būti: veikla, abejingumas, nepaklusnumas, įžūlumas, kūno sfera ir t.t. Disciplinarinėje bausmės sferoje, kiekviena taisyklių nepaisymas, viskas kas prieštarauja taisyklėms yra prilyginama nusizengimui.⁵⁷ Nors disciplinos pagrindinė esmė yra taisyklių paisymas, tačiau disciplinarinės bausmės jo ne tik diktuoja įstatymus bei statusus, jos remiasi ir natūraliomis referencijomis kaip: mokslo trukmė, pratyboms skirtas laikas, įgudimo lygis. Disciplinarinės bausmės nėra vien tik nukreiptos į pažeidimų nustatymą. Jų funkcija yra užlyginti nukrypimus, kad jie būtų pataisyti. Tai yra tobulėjimo spartinimas, kuris padeda taisyti savo ydas, laukiant pataisos efekto.⁵⁸

Šie sudedamieji kuria discipliną, o joje esantis žmogus turi būti neabejingas nei vienai detalei, bet ne dėl slypinčios prasmės, o dėl pačio suteikto turinio.⁵⁹ Tie žmonės, kurie domisi detalėmis, gali atrodyti kaip labai riboti visuomenės nariai, tačiau būtent detalės yra svarbios tam, kad būtų galima jomis remtis, nes kaip teigia autorius, tai yra: „neįmanoma pastatyti pastato, sukurti metodo nežinant principų, kuriais jie yra grindžiami“.⁶⁰

3. Metaforos – disciplinarinis įrankis kovos lauke

Metaforos yra naudojamos retoriniams tikslams, kaip teigia Raymond W. Gibbs J., metaforos tai yra įrankis, kuris leidžia išreikšti idėjas, kurias sunku yra perteikti tiesiogine kalba.⁶¹ George Lakoff ir Mark Johnson teigimu, metafora kasdieniniame gyvenime yra labai paplitusi, tačiau jo reikšmė yra kur kas daugiau negu kalbos dalis, metaforos gali

⁵⁶ Castro Seixas E., War Metaphors in Political Communication on Covid-19, 2019, p.2.

⁵⁷ Foucault M., Disciplinuoti ir bausti: kalėjimo gimimas, 1998, p. 214-215

⁵⁸ Ten pat, p. 216

⁵⁹ Ten pat, p.170

⁶⁰ Ten pat, p. 170

⁶¹ Raymond W. & Gibbs J., Metaphor Wars Conceptual Metaphors in Human Life”, 2017, p. 2.

paveikti žmogaus mintis ir veiksmus. Visuomenei įprasta konceptuali sistema, kurios sąlygomis mes galvojame ir veikiame, iš esmės yra metaforiška, kaip teigia George Lakoff ir Mark Johnson. Jei nuomonė bus neapginta, jos galima atsisakyti ir imtis naujos veiksmo. Kaip teigia G. Lakoff ir M. Johnson, daugelis dalykų, kuriuos darome ginčydamiesi, yra dalinai paveikti karo sampratos. Nors fizinis mūšis nevyksta, tačiau tame mušyje yra žodinė kova ir tą atspinti argumentai, kurie: atakoja, ginasi, kontrargumentuoja. Būtent šia prasme *GINČAS YRA KARAS* metafora tą parodo, o jos struktūros veiksmai parodo tą atliekamą veiksmą ginčo metu.⁶² Nors ginčai ir karai yra skirtingi dalykai, kitaip tariant žodinis diskursas ir ginkluotas konfliktas. Šie atliekami veiksmai yra skirtingų rūšių veiksmai, tačiau *GINČAS*, kaip veiksmas, yra dalinai struktūrizuotas, suprantamas, atliekamas ir apie jį yra kalbama iš *KARO* perspektyvos. Šią sąvoką G. Lakoff ir M. Johnson vadina metaforiškai struktūrizuota.⁶³ Kaip teigia G. Lakoff ir M. Johnson, argumentuojant karo sąvokas, yra tikimybė kad tas ginčas bus „laimėtas“ arba „pralaimėtas“, kitaip tariant argumentuojant karą, metaforos yra šios struktūros dalis. Metaforinėje sąvokoje, būtent, ginčas yra lyginamas su karu, kuris pateikią struktūrą, ką mes darome ir kaip mes suprantame viską, kas aplink mus yra. Metaforos esmė yra vienos rūšies dalykų supratimas ir išgyvenimas kito atžvilgiu.⁶⁴ Konceptualizuojant ginčą iš karo perspektyvos, atsiranda sisteminė įtaka kaip tas ginčas bus perteiktas sistemingai. Kadangi metaforinė sąvoka yra sisteminė, kalba irgi bus sisteminga. Metaforoje *GINČAS YRA KARAS* pastebima, kad naudojamos sąvokos iš militaristinio pobūdžio žodyno, pvz., atakuoti poziciją, neapgintina, strategija, nauja puolimo linija, laimėti sudaro sistemingą būdą kalbėti apie kovos aspektus. Anot G. Lakoff ir M. Johnson, neatsitiktinai šie posakiai turi tą reikšmę kurią turi, o ypač kaip jie yra vartojami kalbant apie ginčus.⁶⁵ Kaip teigia G. Lakoff, labai yra svarbu suvokti, kokį vaidmenį turi metaforinė mintis.

Metaforinė mintis neturi nei gero nei blogos pusės, tiesiog abstrakcinės ir nepaprastai sudėtingos situacijos yra efektyviau suprantamos per metaforos naudojimo prizmę.⁶⁶ Kalbant apie metaforas, kurios yra siejamos su moraline stiprybe, jos yra siejamos su vidinėmis silpnybėmis, kai atsiranda „savikontrolės“ problema. Tokiu atveju atsiranda valios stiprinimo poreikis. Kaip teigia G. Lakoff, norint valdyti kūną, kuris laikomas aistros ir troškimo vieta, reikia ugdyti valios jėgą, šioje vietoje metafora tampa įrankiu išugdyti kontrolę. Žmogaus

⁶² Lakoff G. & Johnson M., *Metaphors We Live By*, Chicago, London 1980, p. 3,

⁶³ Ten pat, p.5

⁶⁴ Ten pat, p.4-5

⁶⁵ Ten pat, p. 7

⁶⁶ Lakoff G., „The Metaphor System Used to Justify War in the Gulf”, 1991, p. 25

norai ir troškimai yra siejami su „gundymais“, kai šie norai yra nukreipiami į patogumo, šlovės ir kitų gyvenimo patogumų aspektus. Tai gali sukelti grėsmę norint išlaikyti ir įveikti savikontrolę. Analizuojant emocinę būseną, žmogaus pyktis yra laikomas vienu iš vidinių blogybių, su kuriuo svarbu kovoti ir jį įveikti, nes jis kelia grėsmę savikontrolei. Anot G. Lakoff, savitvartos priešingybė yra „savarankiškumas“. Kaip teigia autorius, šioje vietoje savarankiškumas turi prasmę tik tuomet, jei priimama moralinės stiprybės metafora. Moralinės stiprybės metafora tampa dorybė, kai žmogus priima ją kaip savęs išsižadėjimas. Būtent moralinės stiprybės metafora atskleidžia šias „dorybes“, kai žmogus atsisako: godumo, tinginystės, išdidumo, pavydo ir pykčio.⁶⁷

G. Lakoff metaforinę situaciją išskaido į dvi dalis, t.y.:

- Pirmas, plačiai paplitęs, palyginti fiksuotas metaforų rinkinys, struktūrizuojantis mūsų mąstymą;
- Antras, metaforinių apibrėžimų rinkinys, leidžiantis tokią metaforą pritaikyti konkrečiai situacijai.

George Lakoff identifikuoja metaforas, kaip vieną iš kalbos įrankių, kuris paverčia karo suvokimą naudos analizės dalyku.⁶⁸ Anot G. Lakoff, metafora *priešas kaip demonas* yra naudojama dėl to, kad mes suprastume, kas prilygsta tikram karui, o kas ne. Būdas kaip pateisinti karą moraliniais sumetimais yra pritaikyti jo struktūrą konkrečiai situacijai. Tai daroma metaforiniu apibrėžimu, tai yra atsakant į klausimus:

- Kas yra auka?
- Kas yra piktadarys?
- Kas yra herojus?
- Kas yra nusikaltimas?
- Kas yra laikoma pergale?⁶⁹

Kaip teigia George Lakoff, *Metafora gali nužudyti* (ang. *Metaphor can kill*). Atsižvelgiant į konfliktą, kuris buvo sukeltas Persijos įlankoje, politikų naudojamos metaforos identifikuojant tam tikrą įvykį, galima nuslėpti siaubingą tikrovę. Anot G. Lakoff, svarbu atskirti tai, kas metaforiškai identifikuojant karą, nuo to, kas yra ne. Autoriaus teigimu, „skausmas, suskaidymas, mirtis ir badas nėra metafora; jie yra tikri, o kare jie kankina šimtus tūkstančių tikrų žmonių irakiečių, kuveičių ar amerikiečių.“⁷⁰

⁶⁷ Lakoff G., *Metaphor, Morality, and Politics, Or, Why Conservatives Have Left Liberals In the Dust*, 1995

⁶⁸ Lakoff G., „The Metaphor System Used to Justify War in the Gulf“, 1991, p. 25

⁶⁹ Lakoff G., „The Metaphor System Used to Justify War in the Gulf“, 1991, p. 27

⁷⁰ Lakoff G., „The Metaphor System Used to Justify War in the Gulf“, 1991, p. 32

Remdamiesi politinė retorika bei jos kaita, konceptualios metaforos tampa tuo informaciniu įrankiu, kuris leidžia disciplinuoti bei pasiruošti stojant į kovą su esamu priešu. Karo metaforos funkcija yra siejama dažniausiai su paklusnumu, priešo identifikavimu ir grupės gynyba. Šios metaforos naudojimas įgalina, vertinant esamą situaciją arba skatiną veikti tam tikru būdu.⁷¹ Michel Foucault teigimu, disciplinoje ryšys turi būti palaikomas signalais. Kaip teigia Foucault:

*„(...) reikalaujama ne suprasti komandą, o pastebėti signalą ir akimirksniu reaguoti pagal daugiau ar mažiau dirbtinį, iš anksto nustatytą kodą“.*⁷²

⁷¹ Isaacs D. & Priesz A., “COVID-19 and the metaphor war”, 2021, p.619

⁷² Foucault M., Disciplinuoti ir bausti: kalėjimo gimimas, 1998, p. 172-173

III. METODOLOGIJA

Šioje dalyje pristatoma darbo metodologija. Siekiant išanalizuoti Covid-19 politinės retorikos kaitą tarp dviejų Lietuvos Respublikos Vyriausybių, šiame darbe bus naudojama su Covid-19 konceptualiųjų metaforų analizė.

Šio tyrimo medžiaga yra spaudos konferencijos, kurios buvo publikuotos siekiant pristatyti naujausius sprendimus valdant koronaviruso pandemiją Lietuvoje, rizikas bei iššūkius. Šiam tyrimui atlikti buvo pasirinkta išanalizuoti konceptualias metaforas, kurios buvo naudojamos tarp dviejų skirtingų Lietuvos Respublikos Vyriausybių atstovų, sveikatos apsaugos ministrų, spaudos konferencijos metu. Spaudos konferencijos medžiaga buvo renkama iš LRT mediatekos, DELFI bei oficialios Vyriausybės „YouTube“ paskyros. Šis tyrimas analizuoja pasakymus ir juos grindžiančias konceptualias metaforas, kurios buvo naudojamos sveikatos apsaugos ministrų pandemijos valdymo retorikoje. Šiame tyrime bus nagrinėjami spaudos konferencijos vaizdo įrašai, kurie buvo publikuoti prasidėjus koronaviruso krizei bei laikotarpyje tarp I-ojo ir II-ojo karantino paskelbimo, kai Lietuvoje įvyko Vyriausybės rinkimai ir pasikeitė šalies valdantieji. Publikuoti įrašai nagrinėjami nuo 2020 m. vasario 27 d., kai pirmą kartą įvyko Ekstremaliųjų situacijų komisijos posėdis iki 2021 m. birželio 28 d., kai buvo skelbiama apie karantino sąlygų atšaukimą.

Šio *tyrimo objektas* yra sveikatos apsaugos ministro Aurelijaus Verygos bei Arūno Dulčio retorika.

Darbo tikslas ir uždaviniai:

Magistrinio darbo tikslas - išanalizuoti dviejų vyriausybių retoriką kontroliuojant COVID-19 viruso plitimą Lietuvoje ir palyginti šią retoriką konceptualiųjų metaforų lygmenyje.

Darbo uždaviniai:

- Išnagrinėti ir pristatyti konceptualios metaforos reikšmę bei funkciją;
- Atlikti literatūros analizę, kurioje yra pristatoma disciplina kaip žmogaus užvaldymo mechanizmas;
- Pristatyti valdžios retorikos kaitą bei išanalizuoti specifines Covid-19 valdymo Lietuvoje metaforas;;
- Pateikti išvadas apie politinės retorikos tęstinumą bei kismą.

Peržiūrėjus LR sveikatos apsaugos ministrų spaudos konferencijas, buvo atrinkti su Covid-19 pandemija susiję pasakymai, kurios perteikia koronaviruso infekcijos krizę bei jos valdymą. Atrinkus SAM pasakymus, retorikoje esančios metaforos buvo identifikuotos pagal atitinkančią metaforų atitikmenį. Lentelėse pateiktos metaforos yra tos, kurios yra būdingiausios sveikatos apsaugos ministro Aurelijaus Verygos bei Arūno Dulčio Covid-19 valdymo retorikoje. Identifikavus SAM retorikoje konceptualias metaforas, šios metaforos buvo išanalizuotos bei jų reikšmė ir svarba buvo paaiškinta iš politinės retorikos koncepto.

1 lentelė: Sveikatos apsaugos ministro Aurelijaus Verygos konceptualios metaforos Covid-19 valdymo retorikoje

Konceptualios metaforos
VIRUSAS YRA RIZIKA
VIRUSAS YRA GYVAS KŪNAS
VIRUSAS KELIAUJA
PANDIMIJA YRA KARAS

2 lentelė: Sveikatos apsaugos ministro Arūno Dulčio konceptualios metaforos Covid-19 valdymo retorikoje

Konceptualios metaforos
VIRUSAS YRA RIZIKA
VIRUSAS YRA GYVAS KŪNAS
VIRUSAS KELIAUJA

IV. EMPIRINĖ DALIS

I. KONCEPTUALIOS METAFOROS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO AURELIJAUS VERYGOS RETORIKOJE VALDANT COVID-19 PANDEMIJĄ

Covid-19 akivaizdoje, politiniai atstovai naudojo karo metaforas tam, kad galėtų paruošti visuomenę sunkiems laikams, tvirtindami situacijos rimtumą ir ekstremalią padėtį. Labiausiai yra atkreipiamas dėmesys į tokius aspektus kaip rizika, nepaprastoji padėtis, grėsmė, plitimas ir ribojimai. Karo metafora padeda visuomenei suprasti, kad padėtis yra rimta. Atsižvelgiant į situacijos rimtumą, politinė retorika tampa įrankiu skelbti apie susiklosčiusius sunkumus bei nepaprastosios padėties paskelbimą, kuris dažniausiai yra susijęs su karinę padėtimi. Militaristinių metaforų naudojimas įgauna dar didesnę tokių pareiškimų nuoseklumą. Karo metaforos yra daugiau negu kalbos dalis, tai yra būdas, kai nepaprasta situacija yra įreminama iššūkių pilname laikotarpyje.⁷³ Karo metafora taip pat siejama su paklusnumu, priešo identifikavimu ir grupės gynyba. Naudojant šią metaforą, visi šie elementai gali būti kognityviai prieinami vertinant arba veikiant tam tikroje situacijoje.⁷⁴ Militaristinio pobūdžio metaforos yra plačiai naudojamos, nuo politinių kampanijų iki kovų su vėžiu iki karų prieš nusikalstamumą, narkotikus bei skurdą. Šios metaforos yra visur, nes jos remiasi pagrindinėmis ir plačiai naudojamomis scheminėmis žiniomis, kurios efektyviai struktūrizuoja mūsų sugebėjimą samprotauti ir bendrauti apie daugybę skirtingų situacijų, ir patikimai išreiškia skubų, neigiamai įvertintą emocinį toną kuris pritraukia dėmesį ir motyvuoja veikti. Nepaisant to, mes pastebime, kad karo metaforų prasmė yra glaudžiai susieta su kontekstu, kuriame jos naudojamos, o tai gali sukelti tiek teigiamų tiek neigiamų rezultatų, atsižvelgiant į esamą situaciją.⁷⁵ Covid-19 pandemijos kontekste karo metaforos yra be galo svarbios. Jų naudojimas politinėje retorikoje paruošia gyventojus sunkumams, su kuriais jie gali susidurti kasdieniame gyvenime. Karo metaforos gali įtikinti piliečius pakeisti savo elgesį, priimti atsakomybę, užtikrinti apribojimų supratimą ir laikymąsi.⁷⁶

Lietuvoje, konceptualios metafora tapo vienos iš esminių metaforų pandemijos analizavimo diskurse. Karo metafora yra siejama su rizika, disciplina bei kova su priešu. Sveikatos apsaugos ministro Aurelijaus Verygos politinis diskursas, kuris buvo skirtas

⁷³ <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fsoc.2020.583680/full>

⁷⁴ Sabucedo J.M & Alzate M. & Hur D., COVID-19 and the metaphor of war 2020, p. 619.

⁷⁵ Flusberg S., Matlock T., Thibodeau, P., "War metaphors in public discourse", 2018, p.1

⁷⁶ Castro Seixas E., War Metaphors in Political Communication on Covid-19, 2019, p.2.

kovai su koronaviruso plitimu šalyje apima laikotarpį nuo 2020 m. vasario mėn. iki 2020 m. lapkričio. Šis laikotarpis yra žymimas kaip pirmosios koronaviruso bangos Lietuvoje laikotarpis bei šalies mastu karantino paskelbimas. Koronaviruso pandemijos pradžioje, karo metaforų naudojimas buvo nukreiptas į pačio viruso identifikavimą, o tiksliau į nematomo priešo pažinimą bei į galimas jo atsiradimo rizikas. Karo metaforos, kurios identifikuoja COVID - 19 viruso plitimą iš pat pradžių jau buvo tapatinamos su rizika bei jo plitimu ne tik šalies mastu bet ir visame pasaulyje. Valdžios militaristinių metaforų naudojimas, tai buvo vienas iš būdų sutapatinti kova su priešu kaip dalyvavimą kare, kuriame jis yra suvaldomas bei bendrumas padeda jį nugalėti.

KONCEPTUALI METAFORA VIRUSAS KELIĄ RIZIKA

Tuometinis sveikatos apsaugos ministras Aurelijus Veryga savo viešose kalbose apie Covid-19 plitimą pasaulyje bei šalies mastu, identifikavo šalies piliečius pagal skirtingas socialines grupes, kurios yra siejamos su padidinta rizika Covid-19 valdyme. Labiausiai daug dėmesio pritraukė viena iš grupių, tai yra tie, kurie yra rizikingiausi kovoje su virusu:

Rizikos grupės:

- (...) ypatingą **dėmesį skiriant rizikos grupės** asmenims; (žr. šalt.1)
- (...) kurios **rizikos grupės yra labiau pavojingos**; (žr. šalt. 2)
- **Turime daugiau rizikos grupės asmenų**, kuriems yra diagnozuota šita virusinė infekcija; (žr. šalt. 3)
- (...) ten yra nemaža **koncentracija pažeidžiamų asmenų – rizikos grupės asmenų**; (žr. šalt.4)
- **Rizikos grupėms gali tekti saugotis** pakankamai ilgą laiką; (žr. šalt. 5)
- Turime eliminuoti tą grupę vaikų, kurie **grįžta pas vyresnio amžiaus rizikos grupės asmenys**; (žr. šalt. 6)
- **Medikai iškrenta** kaip proporciškai didelė dalis. (žr. šalt. 7)

Atsižvelgiant į pateiktus sveikatos apsaugos ministro Aurelijaus Verygos kovos su koronaviruso pavyzdžius, vienas iš pagrindinių valdymo priemonių buvo nukreiptas į tai, kad rizikos grupės, tai yra ta grupė žmonių, kurie kelią grėsmę bei labiausiai gali būti paveikti koronaviruso infekcijos. Anot SAM Aurelijaus Verygos, jis identifikuoja rizikos grupę, kaip

labiau pavojingas už kitas. Kaip teigia Ministras, rizikos grupės asmenys arba tie, kurie gali jai priklausyti turėtų labiau atkreipti dėmesį į saugumą, t.y. būti visada žinoti apie galimą pavojų. Ministras apeliuoja į žmonių sąmoningumą, kuris turėtų būti nukreiptas į rizikos įvertinimą ir rizikos grupės žmonių globą. Išskirtos tam tikro amžiaus grupės yra labiau paveikiamos atsižvelgiant į jų amžių, nusilpusį imunitetą arba profesiją, t.y. medikai arba kiti darbuotojai, kurie kovoja su viruso plitimu. Kaip teigia Aurelijus Veryga, rizikos grupėms priklausančių žmonių koncentracija yra nemaža, o identifikuojant riziką, kurią kelia šie žmonės, rizikos aspektas gali būti siejamas su pažeidžiamumu. Anot Ministro Aurelijaus Verygos, rizikos grupės asmenys ne tik yra labiausiai pažeidžiami, tačiau jie kartu ir kelia grėsmę aplinkiniams. Kaip teigė A. Veryga, kontaktą turėję žmonės, šiuo atveju vaikai, su vyresnio amžiaus žmonėmis, kurie sudaro rizikos grupę, turi būti atskirti, nes tai gali kelti grėsmę visuomenei. Anot Ministro, šiame kovos lauke svarbi yra disciplina, kuri turėtų būti kontroliuojama, o rizikingi individai saugiai atskirti nuo kitos visuomenės. SAM Aurelijus Veryga apeliuoja į visuomenę, kad galėtų paveikti ją, atkreipiant dėmesį į esamą padėtį ir riziką. Šie metaforiniai pasakymai apeliuoja į moralę bei žmonių jausmus. Toks elgesys atlieka impresinę funkciją, nes yra kreipiamasi į žmonių sąmoningumą bei rizikos suvokimą. Kaip teigia Aurelijus Veryga, tam tikra amžiaus riba nustato rizikos grupę, tai yra vyresnio amžiaus žmonės arba tie, kurie turi sveikatai pavojingas ligas, kaip širdies ir kraujagyslių ligos ar lėtinės plaučių ligos.⁷⁷ Ministro teigimu, rizikos grupėms priklausantys medikai irgi iškrenta kovoje su virusu, t.y. dėl jų darbo jie tampa rizikos grupės dalimi, kurioje jie lengvai gali būti paveikti viruso. Anot Verygos, rizikos grupės žmonės yra vadinami *pažeidžiamais*. Ši sąvoka sukelia neigiamą konotaciją, kuri vaizduoja silpno žmogaus/ žmonių grupės vaizdą. Tokia politiko retorika parodo nepasitikėjimą šios grupės žmonėms, jų stiprumu bei jėga kovojant su virusu, apeliuojant į padidėjusią riziką jiems bei saugumą.

Amžiaus rizika:

- ***Amžiaus riba, kada rizika auga reikšmingai.*** (žr. šalt. 8)

Ši orientacinė metafora parodo vaizdingą kryptį kaip amžius ir rizika gali paveikti epidemiologinę situaciją. Anot SAM A. Verygos, rizika auga priklausomai nuo žmogaus amžiaus. Tokios informacijos pateikimas tai yra rizikos pristatymas atsižvelgiant į amžių,

⁷⁷ <https://www.covid.is/lt/rizikos-grupes>

kuris gali padaryti įtaką rizikos augimui. populiarinti žinias (pavyzdžiui mokslininkų), padėti suvokti, patarti ir rasti tinkamą sprendimą.

Analizuojant viruso plitimo riziką, SAM Aurelijus Veryga ne tik akcentuoja rizikas, kurios gali būti tarp rizikos grupės asmenų, bet ir apeliuoja į žmonių sąmoningumą dėl viruso plitimo grėsmės. Vienas iš tų rizikų yra žmonių kontaktai, kurie atsiranda dėl kelionių, susibūrimų, kontaktų ir pavojingų vietų:

Grėsmė:

- Didžiausią **grėsmę kelią galimai atvežtiniai atvejai**; (žr. šalt. 9)
- Karantino sąlygų nesilaikymas gali **kelti grėsmę ir riziką užkratui plįsti**; (žr. šalt. 10)
- **Viruso plitimui esminės prielaidas sudaro** žmonių susibūrimai. (žr. šalt. 11)

Sveikatos apsaugos ministras naudoja apeliacinę kalbą, kad paveiktų klausytojų valią vengti įmanomų kelionių bei tarpusavio kontaktų. Šie galimo pavojaus aspektai turi didelę įtaką viruso plitimo rizikai. Aurelijaus Verygos retorikoje yra įtikinimo elementų, kuriu pasekoje jis prabyla į žmonių sąmoningumą bei moralę, kaip plitimo rizika gali paveikti kitus bei pačią situaciją šalies viduje. Apeliuojant į M. Foucault disciplinarinę teoriją, tam kad būtų disciplinarinė kontrolė, reikalinga *kūno ir gestų koreliacija*. A. Verygos apeliacija į visuomenę, tai yra geros dienotvarkės sutvarkymo prašymas, kad virusas negalėtų kelti didesnę grėsmę šalyje. Akcentuojant žmonių susibūrimą, kaip viruso plitimo rizikos grėsmę, A. Veryga bando disciplinuoti visuomenę informuojant apie galimus pavojus. Kaip teigė M. Foucault, disciplinuotas kūnas yra identifikuojamas su efektyvumu.

Lokaluota grėsmė/rizika:

- (...) savivaldybė buvo **įtrauka į didelės rizikos sąrašą**; (žr. šalt. 12)
- **Atnaujinti didelės ir mažos rizikos savivaldybių apibrėžimai**. (žr. šalt. 13)

Didėjant viruso plitimo rizikai, SAM pradėjo identifikuoti ir skirstyti savivaldybes pagal rizikos laipsnius, t.y. aukštos/didelės ir mažos. Ministro naudojamos orientacinės metaforos vaizdingai parodo kokioje savivaldybėje gali būti potencialus pavojus. Rizikos kryptis parodo, kokiame lygmenyje yra viruso plitimo pavojus, o atsižvelgiant į rizikos laipsnį, galima teigti kad tame regione viruso plitimas yra aukštas. Kaip teigė Lakoff ir Johnson, analizuojant

orientacines metaforas, kryptis yra siejama su būsena, o atsižvelgiant į pandeminę situaciją, kryptis padeda įvertinti galimą pavojų.

Atsižvelgiant į epidemiologinę situaciją šalyje, labiausiai paveiktos virusu vietos bei viruso plitimo suvaldymo scenarijus, anot SAM A. Verygos, buvo pažymėtos pavojaus signalo spalvomis, t.y. juoda ir raudona:

- Karantinas bus taikomas toms savivaldybėms, kurios yra ***priskiriamos prie raudonos grupės***; (žr. šalt. 14)
- ***Juodasis scenarijus*** gali būti toks, kad ugdymo įstaiga nesilaikė jokių rekomendacijų, (...) nedarė nieko, kad ***suvaldyti viruso plitimą***. (žr. šalt. 15)

SAM Aurelijus Veryga sieja epidemiologinę situaciją su juoda ir raudona spalva neatsitiktinai. Analizuojant SAM metaforinius pasisakymo pavyzdžius, jis akcentuoja savivaldybes, kurios galimai bus įtrauktos į raudoną grupę, t.y. kur rizika yra labai aukšta. Siekiant suvaldyti viruso plitimą, A. Verygos spalvos pasirinkimas yra siejamas su grėsme, kuri anot SAM yra laikoma pavojingiausia zona. Joje esančioms savivaldybėms reikės ne tik laikytis specialistų rekomendacijų bei nurodymų, bet ir bus sprendžiama dėl lokalaus karantino paskelbimo. Jį paskelbus, taip pat turėtų būti numatyti ribojimai viešam gyvenimui, renginiams, ugdymui, įvedamas privalomas asmens apsaugos priemonių dėvėjimas, atstumų laikymasis.⁷⁸ Ministro teigimu, siekiant suvaldyti virusą, rekomendacijų nesilaikymas galimai gali privesti prie *juodojo scenarijaus*, kuris būtų siejamas su padidėjusiu pavojumi ir saugumo nesilaikymu. Naudojant juodąją spalvą konkretizuojant koronaviruso riziką yra kalbama apie viruso jėgos dominavimą lokaliu mastu.

Šios metaforinės mintis yra sudėtingos situacijos bei rizikos identifikacija. SAM Aurelijus Veryga naudojant šias metaforas efektyviai bando pateikti galima viruso plitimo rizikas bei šio plitimo pasekmę. Kalbant apie rizikas, Aurelijus Veryga apeliuoja į žmonių savikontrolę, tam kad atsirastų valios stiprinimo poreikis. Šiomis metaforomis stengiamasi paveikti žmonių mąstymą, įsitikinimus ir nuomonę apie viruso pavojų, tam kad įspėti kokios rizikos pasekmės yra galimos, jeigu užkaratas pradėtų sparčiai plėsti šalies viduje, keliant dar didesnę riziką. Jeigu analizuojant riziką iš disciplinarinės perspektyvos, tai svarbu, kad egzistuotų tam tikras „uždarumo principas“, kuris yra būtinas norint suvaldyti įmanomas rizikas. SAM Aurelijus

⁷⁸ <https://sam.lrv.lt/lt/naujienos/patvirtinta-nuo-siol-savivaldybes-pagal-sergamuma-koronavirusu-bus-skirstomos-i-sviesoforo-spalvu-zonas>

Veryga apeliuoja į tai, kad būtų disciplina, pagal kuria būtų įmanoma situaciją valdyti. Vengiant grupių susidarymo, būtų palaikomas būtinas uždarumas, kontrolė ir priežiūra, kad rizika būtų suvaldyta.

KONCEPTUALI METAFORA VIRUSAS YRA GYVAS KŪNAS

Analizuojant Aurelijaus Verygos politinę retoriką, kuri yra nukreipta į kovą su koronavirusu, konceptuali metafora VIRUSAS YRA GYVAS KŪNAS perteikia skirtingas viruso kaip gyvo kūno puses.

Visame pasaulyje paplitusi dar gerai nepažįstama liga jau tapo piktadariu, kuris sukelia problemas sveikatos sistemoje. Sveikatos apsaugos ministras Aurelijus Veryga identifikavo Covid-19 ligą kaip į gyvą kūną, kuris gyvuoja šalies viduje, kelia problemas. Tokia SAM Aurelijaus Verygos retorika parodo, kad metaforiniai išsireiškimai, kurie identifikuoja priešų paveikslą, jie yra skirti tam, kad klausytojas suvoktu esamą pavojų, kuris gyvuoja tarp visuomenės. Tokie išsireiškimai prilygsta konflikto sampratai, kurioje atsakoma į klausimą kas yra piktadarys ir kokie egzistuoja pavojai. Šiame kontekste Aurelijus Veryga paveikia klausytojų protą kalbant apie virusą kaip apie visuomenės priešą bei piktadarių. Tai yra parodyta iš jo pusės per metaforinius pavyzdžius, kurie paaiškina šio viruso gyvavimą.

Virusas priešas:

- *Viruso sukeltų problemų* sprendimo; (žr. šalt. 16)
- *Virusas yra ir jis yra gyvas.* (žr. šalt. 17)

Nors Aurelijus Veryga identifikuoja virusą kaip piktadarių visuomenės atžvilgiu, jo teigimu pats virusas yra kaip mokytojas, kuris mokina ir duoda tam tikrą patirtį.

Virusas mokytojas:

- Socialinės įstaigos taip pat *išmoko tam tikras Covido pamokas* ir stengiasi, kad užkratas nepaplįstu per institucijas; (žr. šalt. 18)
- Šitas *virusas labai daug mus išmokė.* (žr. šalt. 19)

Sveikatos apsaugos ministras sieja šią viruso funkciją su esama situacija šalyje, kurios eigoje virusas perėmė dar vieną vaidmenį šioje koronaviruso pandemijoje. Anot A. Verygos, identifikuojuot virusą kaip gyvą kūną, visuomenė pradeda suvokti šį metaforinį išsireiškimą kaip naują prasmę. VIRUSAS YRA GYVAS KŪNAS verčia klausytoją interpretuoti naują reikšmę, tačiau neprarandant senos, kuri yra nukreipta į piktadariškumą. Metafora leidžia įsivaizduoti kaip kinta pats vaizdas bei situacijos suvokimas. Sveikatos apsaugos ministras naudojant metaforą paveikia klausytoją parodant esamos situacijos kaitą. Šios SAM A. Verygos metaforiniai pasakymai siejasi su patirtimi, kurias atnešė Covid-19 virusas. Kiekviename A. Verygos pavyzdyje matome kaip nežmogiškas virusas įgauna žmogiškąją pusę, t.y. ontologinės metaforos leidžia suvokti kad pasaulinė pandemija yra pamoka, o pats virusas yra mokytojas, kuris išmokina. Šie aspektai yra ypač akivaizdus atsižvelgiant į viruso tikslais, veiksmams ir savybėms.

Sveikatos apsaugos ministras pristatė Covid-19 ne tik kaip virusą, kuris plinta ir veikia epidemiologinę situaciją šalyje, bet taip pat pristatė virusą kaip pavojingą ligą, užkratą, atvejį ir mutaciją. SAM Aurelijus Veryga naudojant šias metaforas efektyviai bando pateikti galimas viruso gyvavimo ir plitimo pasekmes. Kalbant apie rizikas, Aurelijus Veryga apeliuoja, kad būtų įvertintos visos galimos viruso plitimo rizikos tarp žmonių. Šiomis metaforomis stengiamasi paveikti žmonių mąstymą, įsitikinimus ir nuomonę apie viruso plitimo pavojų ir kaip virusas yra identifikuojamas, atsižvelgiant į tai, kad virusas yra identifikuojamas kaip gyvas kūnas:

Virusas kaip liga:

- ***Dirbi su ypatingai pavojinga užkrečiama liga;*** (žr. šalt. 20)
- Neįvertinant tam tikrų rizikų (...), kada ***liga plito labai intensyviai;*** (žr. šalt. 21)
- Reikia laikytis apsaugos priemonių, o registracija yra ne tam, kad ***sustabdyti tiesiogiai ligos plitimą,*** aišku, tam tikra prasmę ji prisideda prie ***ligos plitimo atvejo, jeigu galima atsekti kontaktus.*** (žr. šalt. 22)

Virusas kaip užkratas:

- (...) į ligonines ***nepateks užkratas;*** (žr. šalt. 23)
- Sveikatos priežiūros įstaigose, ***užkrato plitimo tikimybė*** yra didesnė; (žr. šalt. 24)
- Apsaugoti darbuotojus ***nuo užkrato plitimo;*** (žr. šalt. 25)

- Žmonės, kurie atsiranda tokiaame židinyje, kad jie laikytųsi visų reikalavimų, kad *neatvežtų to užkrato*; (žr. šalt. 26)
- (...) *rizika kad nebūtų didesnė ir neišsiplėstų užkratas*; (žr. šalt. 27)
- Karantino sąlygų nesilaikymas gali *kelti grėsmę ir riziką užkratui plisti*; (žr. šalt. 28)
- *Užkratas galėjo plisti* tarp jų (medikų) (...); (žr. šalt. 29)
- *Užkratas visgi plinta* ugdymo įstaigose. (žr. šalt. 30)

Virusas kaip atvejis:

- Kiekvienas *nustatytas atvejis yra gyvas įrodymas*, kad infekcija niekur nedingo; (žr. šalt. 31)
- Visi *atvejai yra įvežtiniai*; (žr. šalt. 32)
- Kol kas dauguma *fiksuojamų atvejų vis dar yra su parvykusiais iš kitų šalių*. (žr. šalt. 33)

Virusas mutuoja:

- *Stebimos tam tikros viruso mutacijos (...)*. (žr. šalt. 34)

Šie metaforiniai pasakymai yra koronaviruso paveiktos situacijos vaizdavimas, kaip Covid-19 virusas keičiasi ir yra vaizduojamas. Anot A. Verygos, virusas tai yra liga, kuri kelia pavojų visiems, o saugumo nesilaikymas gali tik įgalinti šią ligą dominuoti. Ministras vadina koronavirusą ne tik pavojinga liga, bet kartu ir užkratu, kuris identifikuoja šios ligos užkrečiamumo pavojų. Ministras identifikuoja virusą kaip pavojų arba priešą, kuris užkrečia, keliauja ir plinta. Virusas kaip gyvas kūnas yra visur ir tarp visų, jis gali plisti tiek ugdymo įstaigose, tiek ligoninėse, tiek tarp žmonių, tiek tarp medikų. Kaip teigia ministras, kiekvienas užkrato pasireiškimas yra nustatytas atvejis, kuris gyvuoja ir kartu keliauja tarp žmonių. Analizuojant A. Verygos retoriką, jis apeliuoja į virusą kaip į personifikaciją, parodant viruso kaip žmogaus aspektus. Ministras atsižvelgia į viruso kaip užkrato esamus tikslus, veiksmus ir savybes, t.y. kaip užkratas gali plisti, kaip patenka į tam tikras erdves ir kaip gali kelti rizikas. Virusui plintant atsiranda viruso mutacijos, kurios gali įtakoti viruso įgalinimą ir kelti dar didesnes rizikas. SAM Aurelijus Veryga naudojant šias metaforas efektyviai bandant pateikti galimas viruso rizikas, kaip virusas gali būti aptiktas ir kaip yra identifikuojamas. SAM Aurelijus Veryga apeliuoja į tai, kad būtų disciplina, pagal kuria būtų įmanoma situaciją

valdyti. Kaip teigia Ministras, kiekvienas atvejis yra gyvas įrodymas, kad virusas yra pavojingas, o virusas kaip liga sukelia ypatingą pavojų.

KONCEPTUALI METAFORA VIRUSAS KELIAUJA

Analizuojant sveikatos apsaugos ministro Aurelijaus Verygos politinę retoriką valdant Covid-19 pandemiją, jis identifikuoja virusą kaip fizinį asmenį, kuris keliauja ir veikia epidemiologinę situaciją šalies viduje:

Virusas keliautojas:

- Šis *virusas į Lietuvą atkeliavo* taip pat, kaip į kitas Europos šalis; (žr. šalt. 35)
- *Jis perkeliavo* ir su kituose šalyse užsikrėtusiais mūsų tautiečiais; (žr. šalt. 36)
- *Virusas iš šalies nebuvo išnykęs*, nebuvo tokios dienos kad būtų atvejų virusui išlikus galimybei plisti. (žr. šalt. 37)

Šie metaforiniai pasakymai identifikuoja virusą kaip keliautoją, kuris keliauja ir šios kelionės tikslas yra platinti ligą. Siejant virusą kaip fizinį objektą, SAM Aurelijus Veryga leidžia suvokti, kad virusas tai yra jėga, kuri turi galią keliauti bei plisti šalies viduje. SAM metaforiniai išsireiškimai, kurie identifikuoja virusą kaip keliautoją parodo, kad virusas turi galimybę keliauti bei turi . Tai parodo, kad keliaujantis virusas turi tikslą ir kryptį, link ko jis juda. Ši ontologinė metaforos rūšis yra glaudžiai sėjama su žmogaus patirtimi, nes joje yra parodomas santykis tarp viruso plitimo supratimo atsižvelgiant į jo žmogiškąją prasmę, kuri yra nukreipiama į fizinį objektą. Šios metaforos pateikia įvairius tikslus, o įvairių rūšių metaforų rūšys atspindi tuos tikslus. Naudojant ontologinę metaforą, SAM Aurelijus Veryga bando paveikti visuomenės mąstymo procesą, kad virusas yra ne tik gyvas, bet ir keliauja kartu su visai ir yra visur.

Plintant virusui šalies viduje ir už jos ribų, atsiranda viruso plitimo židiniai, kurie tampa ligos plitimo lokacijomis. Nuolatinis užkrečiamosios ligos židinys , tai yra patvirtintas pavojingos ar ypač pavojingos užkrečiamosios ligos židinys, kuriame negalimas privalomas aplinkos kenksmingumo pašalinimas ir kuriame yra rizika užsikrėsti pavojinga ar ypač pavojinga užkrečiamąją liga.⁷⁹

⁷⁹ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActPrint/lt?jfwid=-fa58h9gb4&documentId=b3c17f50284411e883caab1e5c7c4854&category=TAP>

- (...) aktyviau stebėti ir karantinuoti žmonės, kurie **atvyksta iš židinių**; (žr. šalt. 38)
- **Ligos plitimas yra pakankamai lokalizuotas židiniuose**. (žr. šalt. 39)

Anot SAM A. Verygos, virusui keliaujant, jis gali būti aptiktas tiek lokaliai, tiek būti pervežtas į šalį. Šiame kontekste yra kalbama apie riziką, kuri yra siejama su kelionėmis tiek į paveiktas šalis, tiek pačio viruso plitimo pavojumi, kuris yra lokalizuotas. Analizuojant SAM A. Verygos metaforinius pasakymus, jis identifikuoja virusą kaip keliautoją ir virusą kaip kelionės kryptį, kurioje yra židiniai. Abejuose atvejuose atsiranda rizikos aspektas, kuris daro įtaką viruso plitimui.

Viruso plitimo keliai SAM Aurelijaus Verygos politiniame diskurse yra nukreiptos ne tik į viruso identifikavimą per personifikacijos prizmę, jis naudoja orientacines metaforas, kurios sieja viruso egzistavimą su erdvine orientacija, t.y. tarp žmonių, įstaigose, šalies viduje ir t.t. :

- **Virusas būtų labai plačiai išplitęs** pačioje visuomenėje; (žr. šalt. 40)
- **Virusas, nepaisant lokalių priemonių, plinta šalyje**, dėl to buvo nuspręsta skelbti karantiną šalies mastu; (žr. šalt. 41)
- Jeigu **viruso plitimas Vilniuje ir Vilniaus rajone tęsis**, reiškia kad tos priemonės yra nepakankamos; (žr. šalt. 42)
- Per visą šalį vėl **pradeda plįsti virusas**, įvairiuose vietose yra nustatoma nebe židiniuose; (žr. šalt. 43)
- **Virusas cirkuliuoja** mūsų visuomenėje. (žr. šalt. 44)

Anot SAM A. Verygos, virusui plintant šalyje, atsiranda naujos problemos susiklosčiusios dėl pandeminės situacijos, t.y. atsiranda naujos Covid-19 bangos rizika ir augantis atvejų skaičiai. Ministro metaforiniai pasakymai yra orientaciniai, kurioje kryptis parodo situacijos būseną. Identifikuojant atvejų šuolį į viršų, tai parodo situacijos blogėjimą. Konceptuali metafora VIRUSAS KELIAUJA sieja viruso kelionę su naujais iššūkiais – antros bangos atsiradimas.

- **Plokščia kreivė gali patapti smaile**, nes žmonių užsikrėtusiųjų yra; (žr. šalt. 45)
- (...) šalių, kurioms teko **dorotis su dideliais protrūkiais**; (žr. šalt. 46)
- **Augant atvejų skaičiui yra daugiau židinių**; (žr. šalt. 47)

- Priklauso, kur *įvyktų protrūkių arba augimas arba didėjimas?*; (žr. šalt. 48)
- Naujiena susijusi su *rengimuisi galimoms bangom, pakartotinoms Covid bangoms arba antrai bangai*, nes nežinom kiek jų gali būti; (žr. šalt. 49)
- Visas pasaulis diskutuoja apie Covid-19 (...), *ar bus papildomų augimų ar taip vadinama antroji banga?* (žr. šalt. 50)

Metaforos, kurios siejamos su kelionėmis, jos turi pradinę kelionės vietą, judėjimo kryptį ir galutinę kelionės vietą. Šios metaforos gali turėti keliautoją, keliavimo vietą, tikslą ir pan. Judėjimą galima identifikuoti ne tik kaip savotišką kelionę, bet ir kitais būdais. Atsižvelgiant į SAM Aurelijaus Verygos politinę retoriką, jis kalba apie viruso plitimą, kuriame yra kelionės vieta, tikslas ir pats virusas, kuris šiame kelyje yra pats keliautojas. Analizuojant šias metaforas, SAM Aurelijus Veryga teigia, kad virusas yra ne tik keliautojas, bet jis yra suvokiamas kaip jėga, kuri yra ir plinta šalies viduje. Analizuojant Aurelijaus Verygos retoriką iš disciplinarinės pusės, jis apeliuoja į tai, kad šalyje susiformuoja pavojus, kuris yra sukeltas dėl viruso plitimo. Tos vietos susiformuoja dėl to, kad atsiranda pavojingi ryšiai arba kitaip tariant kontaktai tarp žmonių ir tai sukelia dar didesnį viruso plitimą. Atsižvelgiant į tai, kad viruso plitimas yra ne tik tarp visuomenės narių, bet pats virusas plečiasi tokiose vietose, kaip įvairiausi šalies regionai, ligoninės ir kitos institucijos, šiuo atveju yra svarbu lokalizuoti esamą užkratą ir jį suvaldyti.

KONCEPTUALI METAFORA PANDEMIJA YRA KARAS

Sveikatos apsaugos Ministro Aurelijaus Verygos naudojamos karo metaforos apibūdina tokį scenarijų, kuris yra nukreiptas į viruso plitimo suvaldymą bei neįprastos padėties valdymą. Atsižvelgiant į sparčią kintančią situaciją šalyje, karo metaforos tampa vis labiau svarbiu informaciniu įrankiu, kuris detalizuoja esamą situaciją šalyje kovojant su esamu priešu – Covid-19. Nors karo metaforos funkcija yra siejama dažniausiai su kova, priešo identifikavimu ir gynyba, šios metaforos naudojimas įgalina, vertinant esamą situaciją arba skatina veikti tam tikru būdu. Sparčiai kintant epidemiologinei situacijai šalyje, sveikatos apsaugos Ministras Aurelijus Veryga naudoja grėsmės retoriką, kurioje karo metaforos yra naudojamos kaip situacijos pavaizdavimas, leidžiant pateikti kitokią realybę, kurią sukūrė koronaviruso protrūkis šalyje. Grėsmės retorikoje naudojamos karo metaforos leidžia iš naujo interpretuoti tikrovę ir suvokti pandemijos atvaizdą, pamatyti kaip

yra kovojeama su nematomu priešū. Kaip teigė G. Lakoff ir M. Johnson, kai yra konceptualizuojamas mūšio požiūris, tai padaro sistemingą įtaką argumentų formai ir būdai, kaip mes kalbame. Kadangi metaforinė sąvoka yra sisteminė, vartojama sąvoka kalboje irgi tampa sisteminga. Atsižvelgiant į metaforą GINČAS YRA KARAS, posakiai, kurie yra siejami su karo samprata, pvz., atakuoti poziciją, neapgintina, strategija, nauja puolimo linija, laimėti, įgyti pirmenybę ir pan., sudaro sistemingą būdą kalbėti apie kovos aspektus.⁸⁰ SAM Aurelijus Veryga Covid-19 savo retorikoje pandemijos akivaizdoje akcentavo kovą su virusu labai skirtingai, priklausomai nuo esamos situacijos šalies viduje. Kiekvienas atveju mažėjimas arba situacijos stabilizavimas buvo vadinamas laimėjimu, tačiau blogėjant epidemiologiniai situacijai šalyje, Lietuvos Respublikos Vyriausybė buvo priversta kalbėti apie rimtas kovos su virusu priemones, akcentuojant tai, kad visos plitimo prevencijos būtų panaudotos.

Laimėjimas:

- Šiandien mes *neturime nei vieno atvejo*; (žr. šalt. 51)
- Neturime *sprogstamo augimo*; (žr. šalt. 52)
- *Kai iškildavo mirtinas pavojus*, sugebėdavome susitelkti ir išgyventi; (žr. šalt. 53)
- Mes džiaugiamės jūsų kiekvienu *laimėtu mūšiu*. (žr. šalt. 54)

Vertinant sveikatos apsaugos ministro pasakymus, jis vertina kiekvieną laimėjimą kovos lauke su koronavirusu. Gynyba prieš esamą virusą yra išskiriama tuom, kad situacija yra valdoma atsižvelgiant į plitimo stabilumą ir esama kontrole. SAM kalbant apie laimėjimus informuoja ir apeliuoja į visuomenę, o ypač į žmonių moralinę stiprybę. Esama kontrolė padeda suvaldyti pandemiją, kur virusas yra stabilizuojamas šalies mastu. Nors Aurelijus Veryga naudoja karo terminologiją, kaip „sprogimas“, „mūšis“, šiame kontekste jis informuoja apie esamą situaciją šalyje, kuri galėtų priminti kovos lauką. Jis struktūriškai perteikia veiksmą, kuris šiuo metu yra ir kaip yra kovojeama su priešū.

Kovotojai/aukos:

- *Plačiai yra testuojami priešakinėse linijose esantys* medikai ir pareigūnai. (žr. šalt. 55)

⁸⁰ Lakoff G. & Johnson M., *Metaphors We Live By*, 1980, p. 7

Šiame pandemijos kovos lauke, SAM Aurelijus Veryga paskirsto visuomenę pagal jų amžių ir riziką, bet ir pagal jų profesinę veiklą. Aurelijus Veryga išskiria tuos, kurie yra svarbūs ir gali padėti kovoti su priešu, t.y. koronavirusu. Jis ne tik akcentuoja jų svarbą šioje pozicijoje, bet ir tai, kad jie kaip kariai gali būti paveikti šiuo virusu. Tai yra disciplinos laukas, kuriame kovoja medikai, pareigūnai bei visi kiti, kuriuos paveikia Covid-19 pandemija. Siaučiant virusui, medikai kaip priešakinėse linijose dirbantys kovotojai kovoja su šia klastinga liga ir dažnai iškrenta dėl siaučiančios pandemijos. Disciplinoje medicinos darbuotojai, kartu su kitais turi suvaldyti visą tai, ką padaro koronavirusas. Jie yra drąsiausi kareiviai, kurie lyg siena saugo nuo priešo. Šie kariai visi kartu su visomis savo pajėgomis žygiuoja link reikiamo rezultato.

Viltis:

- Ar *aukosime savo laisvę*, vardan tų, kurie *gaus šansą išgyventi*? (žr. šalt. 56)

SAM retorikoje, Aurelijus Veryga apeliuoja į visuomenę kalbant apie viltį šioje kovoje su virusu. Šios retorikos prasmė yra nukreiptą į tai, kad paveikti patį klausytoją, įtikinti, paveikti jo protą, valią bei jausmus. A. Veryga bando paveikti klausytoją įtikinant, kad jis gali padėti kartu kovoti, paaukojant savo laisvę dėl kitų. Toks įkvepiantis pasakymas turi tikslą sustiprinti tikėjimą tuo, kad galima padėti kitam.

Rizika/pasekmės:

- Karantino sąlygų nesilaikymas gali *kelti grėsmę ir riziką užkratui plūsti*; (žr. šalt. 57)
- Didžiausią *grėsmę kelią* galimai atvežtiniai atvejai. (žr. šalt. 58)

Pandemijos akivaizdoje, pavojus yra siejamas su rizika, kuri gali užvaldyti sukonstruotą mechanizmą. Anot SAM Aurelijaus Verygos, pavojus tai yra signalas apie naujus iššūkius, su kuriais susiduria šalis. Naudojant metaforinius pasakymus, A. Veryga identifikuoja viruso galimą puolimą, kuris pasireiškia naujais plitimo skaičiais, židiniais, protrūkiais bei koronaviruso bangom. SAM metaforiniai išsireiškimai tai yra būdas kaip paruošti visuomenę tam, kas gali įvykti arba jau vyksta. Disciplinuojant visuomenę ir taikant paklusnumo formavimą, norime kad žmonės taptų labiau sąmoningi, neabejingi ir pavaldūs tam, kas vyksta ir yra sakoma. Kuriant tą discipliną norima sukurti paklusnumą, kuris padėtų kovoti su koronaviruso infekcija, o tam svarbus yra visuotinis uolumas ir darbingumas šioje sudėtingoje situacijoje.

Kova:

- **Situacija, kurią reikia įveikti;** (žr. šalt. 59)
- Jokia kita **valstybė nesusidorojo su pandemija;** (žr. šalt. 60)
- Šitas **mūšis su koronavirusu**, tai yra **komandinis mūšis.** (žr. šalt. 61)

SAM Aurelijus Veryga konceptualizuoja karą, kaip tikrą mūšį, kuriame yra skirtingi kovos laukai. Jis tai vadina tiesioginiu mūšiu su koronavirusu, kuriame dalyvauja komanda, t.y. visa visuomenė. Kalbant apie kovą su koronavirusu, SAM bando pateisinti šį karo konceptą, akcentuojant tai, kad jau yra pavojus, kurį reikia įveikti. Atsiranda karo valdymo priemonės, t.y. karantinas bei karščiavimo klinikos, kurios padeda šioje kovoje. Šios kovos priemonės yra mūšio prieš virusą karinis junginys, kuris juda link reikalingo valstybei rezultato- mūšio laimėjimo. Tuo laiku, kaip teigė SAM Aurelijus Veryga, jokia valstybė nebuvo susidorojusi su viruso plitimu, tačiau taktikos priemonės tampa svarbios, kad išliktų komandiškumas ir disciplinarinis mechanizmas. Kovoje su Covid-19, Aurelijus Veryga išskiria savivaldybes, kurios yra įtraukiamos į paveiktas viruso. Šiame aspekte atsiranda saugumo ir kovos kombinavimas, kuriame individai tampa paklusnūs komandoms. Tai yra skirta tam, kad disciplinarinė erdvė išlaikytų tą mechanizmą, kuriame būtų atsisakyta to, kas gali pakenki, o išlaikant tą discipliną galima laimėti mūšį prieš virusą.

Strategija:

- Turėsime **išlaikyti tą patį režimą;** (žr. šalt. 62)
- Jeigu jau **situacijai suvaldyti neužtenka mechanizmų (...), įsijungia vyriausybė su karantinais.** (žr. šalt. 63)
- Jeigu vienos savivaldybės situacija blogės ir **reikės taikyti priemones (...), gyvensime tokiu savotišku šachmatų lentos principu**, kai taikant tokias lokalias priemones **židiniai yra arba plitimas vietinis yra suvaldomas.** (žr. šalt. 64)

Kovoje su koronavirusu, SAM Aurelijus Veryga kalba apie tas strategijas, kurios yra taikomos kovai su koronaviruso plitimu šalyje. Šioje SAM kalbai yra būdingas paraginimas klausytojui nebūti abejingam esamai situacijai. Ministro tikslas yra paveikti žmonių sąmonę, o tam kad tą padaryti svarbus yra įtikinimas ir įtaiga. Aurelijus Veryga kalba apie režimą, kuriame svarbu yra būti. Šios priemonės yra siejamos su disciplina, o jos nesilaikymas gali

turėti skaudžią kainą. Šiame pandemijos kontekste, siejant situacijos suvaldymą su disciplina, atsiranda paklusnaus kūno formavimas. Žmogaus pavaldumas palengvina valdžios situacijos valdymą bei kontrolę. Disciplinarinis mechanizmas yra būdingas tam, kad pandemijos kovos lauke būtų viruso plitimo suvaldymo situacijos sklandumas. Kaip teigė M. Foucault, disciplinarinis mechanizmas laikosi uždaro, kurio principo laikomasi ne visada, tačiau disciplinoje svarbi yra technika, kuri būtų nukreipta į tvarką. Anot SAM, kiekvienas turi turėti savo vietą, vengti grupių susidarymui, o disciplinos nesilaikymas galėtų privesti prie valdžios įsikišimo, t.y. karantino įvedimo. Karantino įvedimas, tai yra pagalba disciplinai funkcionalizuoti. Tapatinant kovos strategijas su šachmatų lenta, A. Veryga sieja kova su koronavirusu su šachmatais, kuriame kiekvienas žingsnis yra svarbus. Tokiu būdu yra fiksuojama padėtis šalyje ir disciplinarinis mechanizmas gali suvaldyti bet tokį epidemiologinį sunkumą. Ministrui apeliuojant į *mes*, atsiranda paraginimas kartu kovoti su virusu. Jis skatina visus laikytis saugos priemonių bei informuoja apie esamus planus bei nesilaikymo, kitaip tariant pralaimėjimo pasekmes. A. Veryga kartu naudoja informacinės kalbos taktiką, kuriame jis paaikškinimu kaip saugumo priemonių nesilaikymas veikia šalį, t.y. karantino galimybės bei rizikingų savivaldybių atsiradimas.

Naudojama SAM retorika, tai yra siekis supažindinti šalies gyventojus su esama situacija, veiklomis, kurios gali padėti suvaldyti virusą ir laimėti mūšį. SAM naudoja solidarumą su auditoriją, tam kad būtų raginimams kovoti kartu. Šioje disciplinoje, kurioje dominuoja kova prieš koronavirusą, norima paveikti žmonių sąmoningumą, kad niekas neliktų abejingas tam, kas vyksta. Svarbu, kad visi strateginiai žingsniai būtų paisomi, kurie galėtų padėti visiems, tiek valdžiai, tiek visuomenei kovoti su koronaviruso infekcija šalyje.

II. KONCEPTUALIOS METAFOROS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO ARŪNO DULKIO RETORIKOJE VALDANT COVID-19 PANDEMIJĄ

Šalyje siaučiant koronavirusui, grėsmės retorika tapo kasdienė norma, o naudojamos konceptualios metaforos neatsiejamu retorinės kalbos aspektu. Atkeliavus II koronaviruso bangai į šalį, Lietuvoje pradėjo kinti epidemiologinė situacija. Virusui esant šalyje, konceptualios metaforos tapo tuo įrankiu, kuris tapo glaudžiai susijęs su viruso identifikavimu bei kova su juo. Pasikeitus LR Vyriausybei, naujai išrinktas sveikatos apsaugos ministras Arūnas Dulkis perėmė buvusio SAM kolegos Aurelijaus Verygos vykdytą kovą su nematomu

priešu ir pratęsė komunikaciją, kuri yra skirta valdyti ekstremalią Covid-19 viruso plitimo situaciją.

KONCEPTUALI METAFORA VIRUSAS YRA RIZIKA

Anot sveikatos apsaugos ministro Arūno Dulčio, atsižvelgiant į II koronaviruso bangos iškeliamas rizikas, jis akcentuoja pavojų, kuris yra siejamas su viruso valdymo sistema bei galimais naujais iššūkiais:

- Jeigu vakcinų apskritai trūksta kitiems vakcinavimo centrams, ypač *juodoms savivaldybėms*. (žr. šalt. 65)

Analizuojant SAM A. Dulčio retoriką, jis išskiria tas savivaldybes, kurios yra priskiriamos prie juodųjų. Epidemiologinę situaciją tose savivaldybėse yra viena blogiausių, atsižvelgiant į esamą statusą. Juodos spalvos simbolika SAM retorikoje parodo blogą tos savivaldybės viruso valdymo lygį. Kalbant apie vakcinaciją, SAM išskiria juodas savivaldybes, nes vakcinacijos aspekte jos yra vienos iš prioritetų, o identifikuoja tai *ypač*. Juoda spalvą pažymėtos savivaldybės parodo viruso jėgos galią ir blogiausią padėtį. Siejant viruso plitimą su rizikomis bei grėsme, A. Dulkyš pavaizduoja situacija iš unikalios pusės, pritaikant eismo taisykles, kurios signalizuoja apie pavojų:

- Tai kad esate vakcinuotas, tai nereiškia, kad galite *eiti per raudoną šviesą*. (žr. šalt. 66)

Naudojant šią kelio metaforą, Ministras informuoja, apie tai, kokios galimos yra rizikos, jeigu žmogus nesilaiko nurodymų ir tampa neatidus. Apeliuojant į atidumą, SAM kalbant apie eismą per raudoną šviesą pavaizduoja kasdienę žmogaus situaciją, kai atsižvelgiant į kelių eismo taisykles, žmogus tampa labiau orientuotas į saugumą. Naudojant raudonos spalvos reikšmę KET, sveikatos apsaugos ministras informuoja, apie tai, kokios galimos yra rizikos, jeigu žmogus nesilaiko nurodymų ir tampa neatidus. Apeliuojant į atidumą, SAM kalbant apie eismą per raudoną šviesą pavaizduoja kasdienę žmogaus situaciją, kai atsižvelgiant į kelių eismo taisykles, žmogus tampa labiau orientuotas į saugumą. Siejant A. Dulčio metaforinį pasakymą su disciplinarine sistema, eiti per raudoną šviesą reiškia peržengti ribą, kurioje yra pažeidimų nustatymas. Šios metaforos tikslas bei funkcija yra užlyginti

nukrypimus, kad jie būtų pataisyti tam, kad būtų disciplinos laikymasis ir ydų atsisakymas. Tokiu būdu yra kuriama disciplina, o joje esantis žmogus turi būti neabejingas nei vienai detalei, kaip teigia M. Foucault.

- Jeigu kursime toliau tas situacijas *sistema gali neatlaikyti*; (žr. šalt. 67)
- Pagerėjusi pandemine situacija (..) *mums iškelia naujų iššūkius*. (žr. šalt. 68)

Analizuojant SAM Arūno Dulkyo metaforinius pasakymus, jis akcentuoja pačios situacijos riziką, kuri gali sukelti tam tikrą viruso šalutinį poveikį. Iš informacinės kalbos prizmės, Arūnas Dulkyas sieja šalyje esamą situaciją su galimo viruso plitimo aiškinimu ir rizikos demonstravimu. Anot SAM, šiame disciplinariniame mechanizme svarbu yra išlaikyti kontrolę. Matant keliamas Covid-19 galimas rizikas, SAM Arūnas Dulkyas apeliuoja į visos šalies veiksmus, dar kitaip tariant į jų *dienotvarkę*, kuri gali paveikti visos šalies krizės valdymo sistemą. Anot Ministro, svarbu yra palaikyti šią discipliną. Kaip teigia M. Foucault, dienotvarkės svarba yra skirta tam, kad kiekvienas veiksmas atitiktų pagal dienotvarkės paskirtį, o tam svarbu, kad būtų *temporalinę veiksmo gradaciją*. Šiame ritme, kuriame yra užtikrinta kontrolė atsiranda disciplina. Šiame kontekste, SAM A. Dulkyas bando išlaikyti bendrumą su riziką keliančią situaciją. Ministras naudoja metaforinius pasakymus savo retorikoje tam, kad būtų galima paveikti pačią auditoriją, pristatant rizikos grėsmę ir pasekmes, o tai padeda norint argumentuoti bei plėtoti mintį apie esamą situaciją šalyje kovoje su virusu.

Šioje kovoje su Covid-19 pandemija, SAM A. Dulkyas išskiria tas visuomenės ir profesijų grupes, kurios lieka labiausiai paveiktos šio viruso:

- Turėjom lūkestį *vakcinuoti kritinę masę* apie 70 procentų; (žr. šalt. 69)
- (...) *yra vakcinuojamos ir kitos prioritetinės grupės*; (žr. šalt. 70)
- *Didėja tam tikru pačių rizikingiausių grupių imunizacijos laipsnis*, pagerėjo (...) sergamumo situacija. (žr. šalt. 71)

SAM retorikoje, kritinė masė ir kitos prioritetinės grupės, tai yra tos, kurios yra labiausiai pažeidžiamos ir turėtų būti labiausiai saugojamos nuo koronaviruso užsikrėtimo, kitaip tariant tai yra rizikos grupėms priklausantys asmenys. Siejant šias grupes su vakcinacija, Ministras A. Dulkyas akcentuoja vakcinacijos svarbą tiems, kurie yra priskiriami šiai visuomenės grupei.

Išskiriant prioritetines grupes, SAM atkreipia didelį dėmesį į tai, kokie yra vakcinacijos tikslai šiai grupei. Anot SAM, esami lūkesčiai yra siejami su dideliu procentu vakcinuoti kritinę masę kartu su kitomis prioritetinėmis grupėmis. Tokiu atveju atsiranda siekis sėkmingai apsaugoti tuos, kuriems atsiranda didžiausią riziką.

- Pirmoji partija turi būti skirta išskirtinai **medikams (...), kurie yra tiesiogiai susiję su Covid ligos gydymu ir veikimu karštuose taškuose.** (žr. šalt. 72)

Anot SAM A. Dulcio, medikai yra ta visuomenės grupė, kuri yra glaudžiai susijusi su koronaviruso grėsme. Medikai yra tie, kurie tiesiogiai kovoja su virusu ir veikia *karštuose taškuose*. Ši orientacinė metafora parodo viruso plitimo kryptį, kuriame rizika bei pavojus yra aukštas dėl esamos „temperatūros“. Dirbant tuose taškuose, medikai yra paveikiami virusu ir dėl to A. Dulcis išskiria šią grupę kaip prioritetą tam, kad galėtų gauti vakciną kuo skubiau.

Analizuojant SAM politinę retoriką kovai su Covid-19 plitimo riziką, SAM A. Dulcis išskiria viruso valdymo specifiką ir kokios galimos priemonės kovai su virusu:

Viruso valdymas:

- Po pusmečio bus peržiūrima (...), kaip mums seksis **valdyti Covid.** (žr. šalt. 73)
- **Sunkėjanti situacija (...) dėl viruso, dėl Covid valdymo natūraliai sukelia problemas** kitom paslaugoms. (žr. šalt. 74)

Anot SAM, Covid-19 valdymas priklauso nuo epidemiologinės situacijos, kuri sukelia problemas. Šie valdymo sunkumai siejasi su tuo, kaip situacija yra valdoma ir kiek valdymas yra sėkmingas. Valdymas yra siejamas su disciplinariniu mechanizmu, kuris padeda valdyti pandemiją. Ministras savo retorikoje apeliuoja į visuomenę, kalbant trečiuoju asmeniu *mums*. A. Dulcio teigimu, nuo visų priklauso kaip yra valdoma Covid-19 padėtis ir kaip viruso valdymas atrodys po tam tikro laiko. Ministras sukuria disciplinarinę erdvę, kuri yra siejama su laiku, kuris parodys žmonių „darbštumą“ kovoje su virusu. SAM A. Dulcis tuo pačiu informuoja apie tai, kaip sunkėjanti situacija gali pakenkti paslaugomis. Toks ministro žingsnis yra nukreiptas į žmonių sąmoningumą bei išvadų darymą.

Viruso valdymo priemonės:

- ***Vakcinacijos pasas dar turi labai daug karštų diskusijų.*** (žr. šalt. 75)
- Pati esminė priemonė, kad ***kaukės yra privalomos kur yra kontaktas.*** (žr. šalt. 76)

Anot SAM A. Dulcio, viruso valdymo priemonės siejasi su tomis priemonėmis, kurios gali kovoti su viruso plitimu. Jis išskiria vakcinaciją, o tiksliau pasą, kuris patvirtina žmogaus vakcinaciją ir kaukės, kurios padeda stabdyti ligos plitimą tarp žmonių. Abejuose pasisakymuose A. Dulkytis naudoja orientaciją į viruso valdymą, tai yra kokioje stadijoje arba kada yra būtina stabdyti viruso plitimą. Atsižvelgiant į vakcinacijos pasą, A. Dulkytis sako, kad pasas dar turi daug karštų diskusijų, kuriu pasekoje atsiranda aukštos temperatūros samprata. Šis vaizdingas vakcinacijos paso pristatymas yra siejamas su tuo, kad diskusijos orientacija yra nukreipta į aukštą vertinimą, kurio pasekoje atsiranda diskusijos dėl jo veiksmingumo ir prasmės viruso suvaldyme.

Analizuojant SAM viruso valdymą, A. Dulkytis apeliuoja į tai, kad kaukės yra privalomos ten, kur yra kontaktas. Šioje vietoje kontaktas, tai yra susitikimas su žmonėmis, kurie gali būti potencialūs viruso nešiotojai arba gali priklausyti rizikos grupėms asmenims. Ministras akcentuoja tai, kad esminė priemonė viruso valdyme yra kaukių dėvėjimas ir jis tampa privalomas turint kontaktą su kitais. Šioje vietoje atsiranda apeliacija, kurioje stengiamasi paveikti klausytoją. Analizuojant metaforinius pasakymus, A. Dulkytis pirmiausiai apeliuoja į kaukės svarbą kaip į priemonę, kuri gali apsaugoti ir apeliuoja suvokti kokia yra kontakto riziką ir kokia yra kaukių dėvėjimo svarba.

KONCEPTUALI METAFORA VIRUSAS YRA KŪNAS

Anot Lakoff ir Johnson, ontologinės metaforos yra nukreipiamos į fizinį objektą. Jų dėka galima suvokti nežmoniškąsias būtybes iš žmogaus veiklos arba patirties. Anot SAM A. Dulcio, koronaviruso infekcija tapo žinoma ne tik kaip virusas arba atvejis, kuris kelia rizikas. Atsižvelgiant į A. Dulcio metaforinius pasakymus, prasidėjus II koronaviruso bangai, apie Covid-19 buvo kalbama ne tik kaip apie pavojingą virusą ir ligą. Virusas tapo identifikuojamas ir apie jį informuojama kaip apie atvejį, kuris gali mutuoti ir gali atsirasti jo atmaina. A. Dulcio metaforiniai pasakymai apie koronavirusą Lietuvoje yra nukreipti ne tik į viruso gyvavimą šalies viduje, bet ir į jo transformaciją.

- ***Viruso platinimui ir jo sparčiam plitimui,*** gali padėti ir nedidelė grupė; (žr. šalt. 77)

- ***Virusui po truputėli traukiantis iš mūsų gyvenimo (...).*** (žr. šalt. 78)

Virusas yra liga:

- Šita ***liga yra paplitusi*** visoje sveikatos apsaugos sistemoje. (žr. šalt. 79)

Virusas kaip atvejis:

- (...) tai yra ***vieno įvežimo atvejai***. (žr. šalt. 80)

Virusas mutuoja:

- ***Mes žiūrime į taip galimas viruso mutacijas*** (...) Lietuvoje nėra plačiai ***įsigalėjusios atitinkančios mutacijos***; (žr. šalt. 81)
- ***Mutacijos ir nauji atvežtiniai atvejai*** (...) reikalauja tam tikrų veiklų; (žr. šalt. 82)
- Ataskaitos kuriuos duos geresni supratimą, ***kokia yra situacija Lietuvoje su viruso mutacijomis ir kokius signalus mums siunčia***. (žr. šalt. 83)

Virusas yra atmaina:

- Anykščiuose ***buvo nustatyta atitinkama atmaina***; (žr. šalt. 84)
- Jeigu nesiimsime judėjimo ribojimo, ***ši atmaina gali dominuoti*** visoje Lietuvoje. (žr. šalt. 85)

Analizuojant A. Dulčio Covid-19 retoriką, joje virusas yra vaizduojamas kaip gyvas kūnas, kuris gyvuoja, turi galią bei keičiasi. Ministrui siejant virusą su liga, atsiranda konceptualizacija su negalavimu, kurį sukelia koronavirusas, o kiekvienas ligos patvirtinimas yra priskiriamas prie Covid-19 atvejo. Analizuojant A. Dulčio metaforinius pavyzdžius, viruso sukelta liga yra siejama su jėga, kurioje viruso sukelta liga gali dominuoti ir jos plitimas yra galimas ne tik tam tikroje erdvėje, pvz.: ligoninėje, bet ir visoje sveikatos sistemoje. Koronavirusas gali mutuoti, o kiekviena mutacija tai yra koronaviruso atmaina, kuri gali kelti dar didesnes rizikas ne tik tam tikrose erdvėse bei regionuose, bet ir visoje šalyje. SAM A. Dulčio metaforiniai pasakymai siejami su negatyvia konceptualizacija, kuri parodo viruso įgalinimą, pokytį, galimas šio viruso pasekmes ir rizikas. Kalbant apie viruso reiškinį kaip apie gyvą kūną, kuris anot sveikatos apsaugos ministro gyvena ir dominuoja

šalyje, virusas tampa labiau personifikuotas, atsižvelgiant į žmogiškuosius jo aspektus. Siejant viruso kaip gyvo kūno rizikas su disciplina, A. Dulkys akcentuoja valdžios įgaliotą disciplinos mechanizmą, kuris būtų nukreipta į uždaramą ir tvarką, kaip teigia M. Foucault. Anot A. Dulkio, naujos viruso pusės reikalauja veiksmų, o jų nesilaikymas gali pakenkti kovai su virusu. Kaip teigė Foucault, disciplinoje svarbios yra vietos, kurios padeda disciplinai funkcionalizuoti. Taip yra matoma esama situacija ir disciplinos laikymasis.

KONCEPTUALI METAFORA VIRUSAS KELIAUJA

Analizuojant SAM A. Dulkio politinę retoriką, konceptuali metafora VIRUSAS KELIAUJA siejasi su viruso plitimo keliais. Ministro pasakymai, tai yra informacinio bei apeliacinio pobūdžio metaforiniai pavyzdžiai, kurie remiasi viruso plitimo proveržiu šalyje, jo esamais bei galimais tikslais ir įmanomomis rizikomis.

- Kviečiame nemokamai profilaktiškai testuotis, nes tai yra kelias ir būdas mums nustatyti sergantį ir taip **užkirsti kelią ligos plitimui**. (žr. šalt. 86)

Kalbant apie kelią, sveikatos apsaugos ministras kalba ne tik iš kelio ženklų suvokimo perspektyvos, jis naudoja kelio sąvoką kaip stop ženklą, kuris gali padėti sustabdyti koronaviruso ligos plitimą. Šie pasakymai siejasi su tuo, kad virusas negalėtų judėti toliau į priekį ir jo kelionė pasibaigtų padedant užkirsti kelią jam.

Sveikatos apsaugos ministras kalba apie viruso plitimo kelionę, kuri veikia epidemiologinę situaciją ne tik šalyje, bet ir už jos ribų, tačiau tai kelia rizikas ir vidaus nepaprastosios padėties valdyme. Nors virusas keliauja, tačiau plitimo perspektyvoje jis gali būti identifikuojamas kaip pakeleivis, kuris daro įtaką šalies saugumui, o kartu su šia kelione atsiranda ir pavojus. Siejant viruso įtaką pandemijos kontekste, A. Dulkys sieja epidemiologinę situaciją su procesu, tampa orientacinis šiame pandemijos kelyje:

- (...) įvertinant pandeminę situaciją, kaip ta **trečioji banga ritasi per Europą**; (žr. šalt. 87)
- (...) **neišvengė naujų sergamumo bangų**; (žr. šalt. 88)

- Matome, kad *šalys juda ir link tokių sugriežtinimų; (žr. šalt. 89)*
- (...) turėjo poveikį panašų ir tai, kad didžiausią *poveikį daro į Lietuvą atkeliavusios atmainos*, nes jos turi ir didesni sklaidimo greitį. *(žr. šalt. 90)*

Ministras A. Dulkys kalba apie tai, kad dėl susiklosčiusios pandeminės situacijos, atsiranda trečiosios bangos rizika, kuri tuo metu jau buvo pastebima Europoje. Anot A. Dulkio, šis veiksmas siejasi su iššūkiais, kurie galimai atsiranda dėl viruso plitimo šalyje ir už jos ribų. Šie plitimo procesai siejasi su tuo, kad šalys irgi tampa paveiktos šio judėjimo ir kartu su juo atsiranda naujai atkeliavusios atmainos. Kaip parodo A. Dulkio retorika, šios kelionės turi negatyvią pasekmę.

Siejant virusą su kelione, A. Dulkys kalba apie vietas, kuriose yra lokalizuotas virusas ir šios vietos yra žinomos kaip židinio arba protrūkių vietos. Židiniai arba protrūkiai, tai yra koronaviruso infekcijos plitimo vietos, kuriame atsiranda didžiausias pavojus. Ministras siejį židinį ir protrūkį kaip bendra lokacija, kuriame yra (arba nėra) lokalizuotas virusas. Anot SAM A. Dulkio, virusui keliaujant, židiniai tampa viruso plitimo tašku, kuriame jis dominuoja ir kelia didžiausią pavojų.

- *Kažkokių židinių ar protrūkių nėra šiose vietose; (žr. šalt. 91)*
- *Norime tobulinti protrūkių židinių mobilias komandas; (žr. šalt. 92)*
- (...) buvo sustiprinta saviizoliacija (...) asmenų testavimo ir *protrūkių, židinių vietas.* *(žr. šalt. 93)*

V. IŠVADOS

- Šio magistrinio darbo tyrimas parodė, kad tiek SAM Aurelijus Veryga, tiek A. Dulkys konceptualių metaforų dėka konceptualizuoja koronavirusą kaip grėsmę, kuri kelia rizikas bei pavojų šalyje. Politikai perteikia Covid-19 pavojų tokiais metaforomis, kaip: VIRUSAS YRA RIZIKA, VIRUSAS YRA GYVAS KŪNAS, VIRUSAS KELIAUJA. Be šių pateiktų metaforų, SAM Aurelijaus Verygos Covid-19 valdymo retorikoje vyravo konceptuali metafora PANDEMIJA YRA KARAS, kuri pateikė kovos su virusu mechanizmą.
- Konceptualios metaforos sveikatos apsaugos ministrų Covid-19 valdymo retorikoje suformulavo mąstymą, kad virusas kelia rizikas ir pavojų, o kartu su šiomis rizikomis atsiranda ir nepaprastosios padeties valdymo iššūkiai. Ministrų metaforinė kalba leidžia suvokti, kad viruso plitimo rizikai turi įtakos daug faktorių, t.y. keliamos rizikos yra ne tik siejamos su pačio koronaviruso plitimu. Anot A. Verygos, rizikos grėsmė keliauja ir iš tam tikrų visuomenės grupių, kurios yra labiausiai pažeidžiamos ir gali paveikti koronaviruso valdymo procesus, t.y. *kritinės masės, prioritetinės grupės, medikai, rizikos grupės/amžiaus žmonės*. Nors SAM retorikoje buvo skiriama daug dėmesio labiausiai pažeidžiamoms visuomenės grupėms, Aurelijus Veryga savo retorikoje apeliavo į tai, kaip reikalavimų nesilaikymas gali paveikti Covid-19 viruso plitimą šalyje. Vienas iš aspektų, kuris buvo akcentuotas SAM A. Verygos, tai yra įvežtinių atvejų pavojus ir žmonių susibūrimai. Kaip teigė A. Veryga, rekomendacijų arba karantino nesilaikymas daro įtaką viruso plitimui erdvėje, kurio sekoje yra siekiama įtikinti visuomenę laikytis visų privalomų valdžios nurodymų. Veryga yra Atvirkščiai negu A. Veryga, SAM A. Dulkys kalbant konceptualiomis metaforomis perteikė viruso plitimo valdymo rizikas su pandemijos keliamais iššūkiais bei vakcinacijos procesu šalyje. Tokiu būdu yra apeliuojama į žmonių sąmoningumą ir atsakingumą kovoje su viruso esamomis rizikomis. Kalbant apie lokalias rizikas bei grėsmes, tiek A. Veryga tiek A. Dulkys akcentavo savivaldybių bei kitų įstaigų viruso valdymą, kurio sekoje SAM apeliavo į rekomendacijų ir karantino sąlygų laikymąsi, o jų nesilaikymas buvo priskiriamas prie saugumo nesilaikymo ir padidėjusio pavojaus. Abu SAM siejo rizikos pavojų bei rekomendacijų nesilaikymą siejo su pavojaus spalvomis, kurio sekoje blogėjanti situacija buvo vadinama kaip *juodasis scenarijus*, o labiausiai paveiktos viruso savivaldybės tapdavo juodos.

- Konceptualių metaforos sveikatos apsaugos ministrų Covid-19 retorikoje apima ne tik viruso keliamas rizikas, bet ir jo egzistavimą kaip gyvo kūno. Mąstymas konceptualiomis metaforomis vaizduoja virusą kaip gyvą jėgą, kuri gali dominuoti, plisti ir keistis. Sveikatos apsaugos ministras A. Veryga sukuria viruso kaip mokytojo ir kartu priešo efektą, kuriame dėmėsis yra skiriamas Covid-19 gyvavimui šalyje. Jis apeliuoja į virusą kaip į priešą teigiant, kad virusas yra gyvas ir kelia problemas. Tokia SAM Aurelijaus Verygos retorika parodo, kad virusas kaip priešas kelia pavojų savo gyvavimu bei keliamomis problemomis. Tačiau apeliuojant į esamus koronaviruso keliamus iššūkius, jis vaizduoja virusą kaip mokytoją, kuris *išmokė tam tikras pamokas*, t.y. viruso keliamos problemos yra iššūkis iš kurio galima pasimokyti. Nors A. Dulkys neapeliuoja į virusą kaip į mokytoją arba priešą, tačiau abu ministrai savo retorikoje kalba apie virusą, kuris turi galią ir gali keistis. Ministrai identifikuoja virusą kaip: *ligą, užkratą, atvejį, mutaciją*. Vienintelis skirtumas yra tas, kad SAM A. Veryga identifikuoja virusą kaip *užkratą*. Kaip teigė SAM A. Verygos, virusas tai yra liga, kuri kelia pavojų visiems, o užkrato plitimas kelia šio viruso užkrečiamumo pavojų. Anot A. Verygos, virusas kaip gyvas kūnas yra visur ir gali būti tarp visų, tai yra liga, kuri gali būti lengvai užkrečiama, o kiekvienas užsikrėtimas yra atvejis, o virusui dominuojant galimos jo mutacijos. Egzistuojantis A. Dulkiu metaforiniai pasakymai siejasi su virusu kaip gyvu kūnu per: *liga yra paplitusi, vieno įvežimo atvejai, įsigalėjusios atitinkančios mutacijos, ši atmaina gali dominuoti* ir pan. Tokiu būdu A. Dulkis atkleidžia viruso kaip gyvo kūno jėgą ir galią dominuoti, keistis ir daryti įtaką Covid-19 valdymo sistemai.
- Konceptualių metaforos sveikatos apsaugos ministrų Covid-19 retorikoje padeda suvokti virusą, kuris keliauja. Ši konceptuali metafora VIRUSAS KELIAUJA siejasi su viruso plitimo keliais ir viruso įvaizdžiu bei samprata kaip keliautojo/pakeleivio. Metaforos SAM A. Verygos retorikoje yra siejamos su kelionėmis, kurios turi pradinę kelionės vietą, judėjimo kryptį ir galutinę kelionės vietą. Pavyzdžiui, A. Veryga konceptualizuoja virusą kaip keliautoją, kuris *į Lietuvą atkeliavo* bei iš Lietuvos *virusas nebuvo išnykes*. Anot A. Verygos, tai identifikuoja virusą kaip keliautoją, kuris turi kelionės tikslą, o tai yra ligos platinimas. Ministras leidžia suvokti, kad virusas tai yra jėga, kuri turi galią keliauti bei plisti šalies viduje. Anot A. Verygos, *virusas cirkuliuoja* tarp visuomenės narių ir jo plitimas gali būti *lokalizuotas židiniuose*. Ministro metaforiniai pasakymai konstatuoja naujas viruso keliavimo rizikas, t.y. *rengimasis galimoms bangoms, pakartotinoms Covid bangoms arba antrai bangai*.

Panašiai kaip A. Veryga, SAM A. Dulkys kalba apie viruso plitimą lokaliai, kur yra nustatomi židiniai. Tačiau A. Dulkys kalbant konceptualiomis metaforomis sukuria viruso kaip keliautojo efektą, kuriame svarbu yra *užkirsti kelią ligos plitimui*. A. Dulkio metaforiniai pasakymai sukuria efektą, kad kartu su virusu keliauja ir nauji iššūkiai ir grėsmės, t.y. *naujos sergamumo bangos, atkeliavusios atmainos, sugriežtinimai*. Tokiu būdu yra pateikiamos keliaujančio viruso grėsmės bei šios kelionės pasekmės.

- Konceptuali metafora PANDEMIJA YRA KARAS leidžia suvokti esamą epidemiologinę situaciją kaip kovą su priešu. Metaforiniai pasakymai, kurie yra siejami su karu atskleidžia SAM pažiūras ir idėjas ties kova su virusu. Pavyzdžiui, metaforiniai pasakymai *neturime sprogstamo augimo, plačiai yra testuojami priešakinėse linijose esantys medikai ir pareigūnai, jokia kita valstybė nesusidorėjo su pandemija, kai išskildavo mirtinas pavojus* ir pan. leidžia atskleisti kaip yra vaizduojamas karas su Covid-19. Karo metaforos parodo skirtingas nuotaikas, emocijas bei požiūrį į koronaviruso valdymą, ypač jeigu yra kalbama apie laimėjimą, kovotojus, viltį, riziką, strategijas ir pačią kovą su koronavirusu. Pavyzdžiui, kalbant apie laimėjimą, SAM A. Veryga kalba apie tai, kaip *mes džiaugiamės jūsų kiekvienu laimėtu mūšiu*, tokiu būdu yra parodoma valdžios ir visuomenės jėga prieš nematomą stichiją kaip Covid-19 virusas. Šios metaforos parodo politinę galią, ypač išreiškiant nusiteikimą kovoti ir nugalėti priešą.
- Analizuojant SAM A. Verygos ir A. Dulkio Covid-19 retoriką, tyrimas parodė, kad konceptualios metaforos VIRUSAS YRA RIZIKA, VIRUSAS YRA GYVAS KŪNAS ir VIRUSAS KELIAUJA yra būdingiausios Covid-19 valdymo diskurse. Atsižvelgiant į II skirtingų koronaviruso bangų politinę retoriką, SAM Covid-19 valdymo politinė retorika smarkiai nepakito, atsižvelgiant epidemiologinę situaciją šalyje ir keliamas viruso rizikas bei grėsmes šalies viduje. Tačiau atsižvelgiant į dvi skirtingas koronaviruso bangas Lietuvoje, SAM Aurelijus Veryga ir Arūnas Dulkys skirtingai apeliuoja į discipliną, kaip į kontrolės mechanizmą pandemijos metu, apeliuojant į esamą epidemiologinę situaciją kaip į karą. SAM A. Verygai konceptualizuojant Covid-19 pandemiją kaip karą, jis pabrėžia disciplinarinės erdvės svarbą, kurioje kiekvienas neapgalvotas ir nesąmoningas žingsnis gali sukelti situacijos blogėjimą ir pakenkti šaliai. Šiame disciplinariniame mechanizme svarbu suvaldyti situaciją ir užtikrinti pandemijos kovos lauke situacijos sklandumą. Kaip teigė M. Foucault, svarbu yra nustatyti, kas yra po ranka ir ko

nėra. Žinojimas to, kur ir kaip galima rasti vieną ar kitą individą, nutraukti nereikalingus ryšius, kiekvieną akimirką prižiūrėti kiekvieno elgesį, jį įvertinti, sankcionuoti, pasverti privalumus.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Castro Seixas E., War Metaphors in Political Communication on Covid-19, *Frontiers in Society*, Lisbon, 2019;
2. Charteris-Black, J., Politicians and Rhetoric. The Persuasive Power of Metaphor. Basingstoke & New York: Palgrave Macmillan, 2005, p. 31.
3. Flusberg S., Matlock T., Thibodeau, P., “War metaphors in public discourse”, University of California, 2018, p.1. <<https://bit.ly/31C6UW2>> [Žiūrėta 2021-05-20]
4. Foucault M., *Disciplinuoti ir bausti: kalėjimo gimimas*, Vilnius: Baltos lankos, 1998, p. 165-231;
5. Gudavičius, A. *Etnolingvistika. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla*. 2000.
6. Isaacs D. & Priesz A., “COVID-19 and the metaphor war”, *Journal of Paediatrics and Child Health*, 2021, p. 619;
7. Kačerauskas T., „Metafora kaip kultūros modelis“, *VU Kultūros ir mokslo filosofija* , 2002, p. 98;
8. Kozlova T., *Cognitive Metaphors of Covid-19 Pandemic in Business News*, Zaporizhzhia, Ukraine, 2021, p. 1;
9. Kövecses, Z.. *Metaphor: A Practical Introduction*. Oxford: Oxford University Press. 2010, p. 6,
10. Koženiauskiene, R., *Juridinė Retorika, Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas*, 2005, p. 311.
11. Koženiauskiene, R. *Retorika. Iškalbos stilistika*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2001, p. 206-211;
12. Lakoff G. & Johnson M., *Metaphors We Live By*, Chicago, London: The University of Chicago Press, 1980;
13. Lakoff G., “Metaphor and War: The Metaphor System Used to Justify War in the Gulf”, *Vietnam Generation Journal & Newsletter*, 1991, <<https://bit.ly/3wpCzUQ>>, [Žiūrėta 2021-06-02];
14. Lakoff G., *Metaphor, Morality, and Politics, Or ,Why Conservatives Have Left Liberals In the Dust*, 1995, < [Metaphor, Morality, and Politics \(wwcd.org\)](https://www.wgcd.org)> [Žiūrėta 2021-12-20]

15. Sabucedo J.M & Alzate M. & Hur D., COVID-19 and the metaphor of war (COVID-19 y la metáfora de la guerra), *International Journal of Social Psychology*, Universidade de Santiago de Compostela, 2020.
16. Seixas C.E., “War Metaphors in Political Communication on Covid-19”, 2021 <<https://bit.ly/2Tnunpu>>, [Žiūrėta 2021-05-20];
17. Semino E., „Not Soldier but Fire-fighter“- Metaphors and Covid-19“, *Health Communication*, Lancaster University, 2020, p.50-51;
18. Panzeri F., Paola S., Domaneschi F., „Does the COVID-19 war metaphors influence reasoning?“, *Plos One*, 2021, <<https://bit.ly/3giVRWv>>, [Žiūrėta 2021-05-20]
19. Papaurėlytė-Klovienė, S. Probleminiai konceptualiosios metaforos EMOCINĖ BŪSENA yra ASMUO atvejai, *Žmogus ir žodis*, Šiaulių Universitetas, 2005, p. 43-44;
20. Raymond W. & Gibbs J., „Metaphor Wars Conceptual Metaphors in Human Life“, University of California, 2017, p. 2-4;
21. Tatolytė I., *Praktinė retorika vertėjams žodžiu*, Vilniaus Universitetas, 2014, p. 23;
22. Vaičekauskienė G., “Politinio lyderio retorika: nuo senovinės agoros iki elektroninės demokratijos“, *VU Informacijos mokslas*, Klaipėdos Universitetas, 2018, p. 149;
23. Varma S., „A pandemic is not a war: COVID-19 urgent anthropological reflection“, *Forum*, Tyumen State University, 2020, p. 376-377.

ŠALTINIAI

SAM Spaudos konferencija Aurelijus Verygos (LRT, DELFI mediateka)

1. LRT, „Speciali laida. Ministerija skelbia, kad nuo šiol COVID-19 ligonių srautai bus skirstomi kitaip“. Tinklaidės įrašas, 13:28 – 13:33, 2020 m. kovo 27d, <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000097999/speciali-laida-ministerija-skelbia-kad-nuo-siol-covid-19-ligoniu-srautai-bus-skirstomi-kitaip>
2. LRT, „Veryga prabilo apie kreivės plokštėjimą: išaugęs mirčių skaičius nereikš bendros situacijos blogėjimo, nufilmuota ir paskelbta 2020 m. balandžio 6d., 21:14-21:20. <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000100504/veryga-prabilo-apie-kreives-plokstejima-isauges-mirciu-skaicius-nereiks-bendros-situacijos-blogejimo>
3. LRT, „Veryga tikisi, kad tėvai galės likti namuose su koronavirusu užsikrėtusiu vaiku“, nufilmuota ir paskelbta 2020 m. balandžio 24 d., 0:22-0:30. <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000097592/veryga-tikisi-kad-tevai-gales-likti-namuose-su-koronavirusu-uzsikretusiu-vaiku>
4. LRT, „Aurelijus Veryga mano, kad karantinas turėtų būti pratęstas: terminas vėl bus tradicinis – dvi savaitės“, nufilmuota ir paskelbta 2020 m. gegužės 4d., 06:20-06:27. <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000103783/aurelijus-veryga-mano-kad-karantinas-turetu-buti-pratestas-terminas-vel-bus-tradicinis-dvi-savaites>
5. LRT, „Nauji koronaviruso atvejai sostinėje: susirgo „Rimi“ ir „McDonald's“ darbuotojai“, nufilmuota ir paskelbta 2020 m. gegužės 19 d., 21:17-21:22 <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000108718/nauji-koronaviruso-atejai-sostineje-susirgo-rimi-ir-mcdonald-s-darbuotojai>
6. LRT, „Lingienė: sostinės klinikinė ligoninė – didžiausias COVID-19 židinys šalies sveikatos priežiūros institucijose“, nufilmuota ir paskelbta 2020 m. balandžio 23 d., 33:10- 33:17. <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000102640/veryga-reikia-suprasti-kad-fiziniu-kontaktu-ir-dideliu-susiburimu-turesime-vengti-pakankamai-ilga-laika>
7. LRT, „Lingienė: sostinės klinikinė ligoninė – didžiausias COVID-19 židinys šalies sveikatos priežiūros institucijose“, nufilmuota ir paskelbta 2020 m. gegužės 14 d., 39:00-39:05 <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000108181/lingiene-sostines-klinikine-ligonine-didziausias-covid-19-zidinys-salies-sveikatos-prieziuros-institucijose>

8. LRT, „Aurelijus Veryga: neabejoju, kad rekomendacijos dėl vyresnių klientų bus keičiamos“, nufilmuota ir paskelbta 2020 m. gegužės 22 d., 43:10 – 43:20.
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000109198/aurelijus-veryga-neabejoju-kad-rekomendacijos-del-vyresniu-klientu-bus-keiciamos>
9. LRT, „Šalyje – 14 naujų koronaviruso atvejų: pasak Lingienės, Vilniaus apskritis yra karštoji zona“, nufilmuota ir paskelbta 2020 m. gegužės 13d., 41:46-41-52.
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000108017/salyje-14-nauju-koronaviruso-atveju-pasak-lingienes-vilniaus-apskritis-yra-karstoji-zona>
10. LRT, „Šalyje – 14 naujų koronaviruso atvejų: pasak Lingienės, Vilniaus apskritis yra karštoji zona“, nufilmuota ir paskelbta 2020 m. gegužės 13d., 24:25-24:45
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000108017/salyje-14-nauju-koronaviruso-atveju-pasak-lingienes-vilniaus-apskritis-yra-karstoji-zona>
11. LRT, „Šalyje – 14 naujų koronaviruso atvejų: pasak Lingienės, Vilniaus apskritis yra karštoji zona“, nufilmuota ir paskelbta 2020 m. gegužės 13d., 42:50-43:00
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000108017/salyje-14-nauju-koronaviruso-atveju-pasak-lingienes-vilniaus-apskritis-yra-karstoji-zona>
12. LRT. „Razmuvienė: nauji koronaviruso židiniai – Vilniuje ir Šiauliuose“, nufilmuota ir paskelbta 2020 m. rugsėjo 4d., 03:20-03:30
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000120397/razmuviene-nauji-koronaviruso-zidiniai-vilniuje-ir-siauliuose>
13. LRT. „Razmuvienė: nauji koronaviruso židiniai – Vilniuje ir Šiauliuose“, nufilmuota ir paskelbta 2020 m. rugsėjo 4d., 03:00- 03:05
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000120397/razmuviene-nauji-koronaviruso-zidiniai-vilniuje-ir-siauliuose>
14. LRT, „Vyriausybė priėmė sprendimą: karantinas įvedamas dar 12 savivaldybių“, nufilmuota ir paskelbta 2020 m. spalio 21 d., 25:24-25:30
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000126186/vyriausybe-prieme-sprendima-karantinas-ivedamas-dar-12-savivaldybiu>
15. LRT, „Razmuvienė: nauji koronaviruso židiniai – Vilniuje ir Šiauliuose“, nufilmuota ir paskelbta 2020 m. rugsėjo 4 d, 29:14-29:28
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000120397/razmuviene-nauji-koronaviruso-zidiniai-vilniuje-ir-siauliuose>
16. LRT, „Speciali laida. Ministerija skelbia, kad nuo šiol COVID-19 ligonių srautai bus skirstomi kitaip“, Tinklaidės įrašas 10:20-10:30, 2020 m. kovo 27d.,

- <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000097999/speciali-laida-ministerija-skelbia-kad-nuo-siol-covid-19-ligoniu-srautai-bus-skirstomi-kitaip>
17. LRT, „Veryga prieš ilgąjį savaitgalį pabrėžia: turime išlikti sąmoningi“, nufilmuota ir paskelbta 2020 m. balandžio 30d., 24:20-24:30
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000103461/veryga-pries-ilgaji-savaitgali-pabrezia-turime-islikti-samoningi>
 18. LRT, „Veryga pranešė: keičiasi saviizoliacijos tvarka, nebeliko Baltijos šalių burbulo“, nufilmuota ir paskelbta 2020 m. rugsėjo 14d., 22:10-22:20
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000121454/veryga-pranese-keiciasi-saviizoliacijos-tvarka-nebeliko-baltijos-saliu-burbulo>
 19. LRT, „Veryga: svarstomas pasiūlymas atšaukti privalomą kaukių dėvėjimą, išskyrus uždaras erdves“, nufilmuota ir paskelbta 2020 m. gegužės 12d., 28:05-28:10
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000107889/veryga-svarstomas-pasiulymas-atsaukti-privaloma-kaukiu-devejima-isskyrus-uzdaras-erdves>
 20. LRT, „Patvirtinti dar trys koronaviruso atvejai, visi jie – įvežtiniai“, nufilmuota ir patalpinti 2020 m. kovo 16d., 02:00-02:10
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000096806/patvirtinti-dar-trys-koronaviruso-atvejai-visi-jie-iveztiniai>
 21. LRT, „Veryga: pirmenybę reiktų teikti maitinimuisi klasėse iš namų atsineštu maistu ir gėrimais“, nufilmuota ir patalpinti 2020 m. rugpjūčio 31 d., 17:15-17:30
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000119847/veryga-pirmenybe-reiktu-teikti-maitinimuisi-klasese-is-namu-atsinestu-maistu-ir-gerimais>
 22. LRT, „Razmuvienė: nauji koronaviruso židiniai – Vilniuje ir Šiauliuose“, nufilmuota ir paskelbta 2020 m. rugsėjo 4d., 17:45-18:15
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000120397/razmuviene-nauji-koronaviruso-zidiniai-vilniuje-ir-siauliuose>
 23. LRT, „Aurelijus Veryga: kol kas mums neblogai sekasi valdyti šitą ligą“, nufilmuota ir paskelbta 2020 m. balandžio 22 d., 21:34-21:40
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000102463/aurelijus-veryga-kol-kas-mums-neblogai-sekasi-valdyti-sita-liga>
 24. LRT, „Veryga: karantinas gali tęstis ir vasarą“, nufilmuota ir patalpinti 2020 m. gegužės 7 d., 02:55-03:05
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000107400/veryga-karantinas-gali-testis-ir-vasara>

25. LRT, „Veryga: nustatomų koronaviruso atvejų ir atliekamų tyrimų skaičiai mažėja“, nufilmuota ir paskelbta 2020 m. balandžio 14 d., 19:15-19:20
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000101444/veryga-nustatomu-koronaviruso-atveju-ir-atliekamu-tyrimu-skaiciai-mazeja>
26. LRT, „Veryga pranešė: keičiasi saviizoliacijos tvarka, nebeliko Baltijos šalių burbulo“, nufilmuota ir paskelbta 2020 m. rugsėjo 14d. 34:50-35:10
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000121454/veryga-pranese-keiciasi-saviizoliacijos-tvarka-nebeliko-baltijos-saliu-burbulo>
27. LRT, „Speciali laida. Veryga: ketinama atnaujinti kai kurias planines medicinos paslaugas“. Tinklaidės įrašas, 15:40 – 15:50, 2020 m. kovo 21d,
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000102301/speciali-laida-veryga-ketinama-atnaujinti-kai-kurias-planines-medicinos-paslaugas>
28. LRT, „Šalyje – 14 naujų koronaviruso atvejų: pasak Lingienės, Vilniaus apskritis yra karštoji zona“, nufilmuota ir paskelbta 2020 m. gegužės 13 d., 24:25-25:45
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000108017/salyje-14-nauju-koronaviruso-atveju-pasak-lingienes-vilniaus-apskritis-yra-karstoji-zona>
29. LRT, „Speciali laida. Ministerija skelbia, kad nuo šiol COVID-19 ligonių srautai bus skirstomi kitaip“, Tinklaidės įrašas, 36:30-36:40, 2020 m. kovo 27 d.
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000097999/speciali-laida-ministerija-skelbia-kad-nuo-siol-covid-19-ligoniu-srautai-bus-skirstomi-kitaip>
30. LRT, „Veryga šeimos švenčių riboti neplanuoja, atnaujino rekomendacijas dėl mokinių maitinimo“, „“, nufilmuota ir paskelbta 2020 m. rugsėjo 8 d., 2:50-2:55
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000120782/veryga-seimos-svenciu-riboti-neplanuoja-atnaujino-rekomendacijas-del-mokiniu-maitinimo>
31. LRT, „Įvežtinis koronaviruso atvejis Klaipėdoje – užsikrėtė iš Maskvos sugrįžęs vienuolikmetis“, nufilmuota ir paskelbta 2020 m. gegužės 11d., 22:35-22:45
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000107750/iveztinis-koronaviruso-atvejis-klaipedoje-uzsikrete-is-maskvos-sugrizes-vienulikmetis>
32. LRT, „Patvirtinti dar trys koronaviruso atvejai, visi jie – įvežtiniai“, nufilmuota ir paskelbta 2020 m. kovo 10 d., 00:10-00-20
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000096806/patvirtinti-dar-trys-koronaviruso-atvejai-visi-jie-iveztiniai>
33. LRT, „Aurelijus Veryga: kol kas Ukmergė kelia didžiausią nerimą“, nufilmuota ir paskelbta 2020 m. kovo 25 d., 01:15-01:30

<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000097705/aurelijus-veryga-kol-kas-ukmergekelia-didziausia-nerima>

34. DELFI, „Veryga: stebimos tam tikros viruso mutacijos, ruošiami nutarimai dėl karantino pakeitimo“, nufilmuota ir patalpinta 2020 m. lapkričio 10 d. 3:30-3:40
<https://www.delfi.lt/sveikata/sveikatos-naujienos/veryga-stebimos-tam-tikros-viruso-mutacijos-ruosiami-nutarimai-del-karantino-pakeitimo.d?id=85693164>
35. LRT, „Aurelijus Veryga: kol kas Ukmergė kelia didžiausią nerimą“, nufilmuota ir patalpinta 2020 m. kovo 25 d., 1:00-1:10
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000097705/aurelijus-veryga-kol-kas-ukmergekelia-didziausia-nerima>
36. LRT „Razmuvienė: nauji koronaviruso židiniai – Vilniuje ir Šiauliuose“, nufilmuota ir patalpinta 2020 m. rugsėjo 4d., 39:30-39:45
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000120397/razmuviene-nauji-koronaviruso-zidiniai-vilniuje-ir-siauliuose>
37. LRT „Veryga: svarstomas pasiūlymas atšaukti privalomą kaukių dėvėjimą, išskyrus uždaras erdves“, nufilmuota ir patalpinta 2020 m. gegužės 12d., 27:30-27:40
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000107889/veryga-svarstomas-pasiulymas-atsaukti-privaloma-kaukiu-devejima-isskyrus-uzdaras-erdves>
38. LRT, „Šalyje – 14 naujų koronaviruso atvejų: pasak Lingienės, Vilniaus apskritis yra karštoji zona“, nufilmuota ir patalpinta 2020 m. gegužės 13d., 38:00-38:15
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000108017/salyje-14-nauju-koronaviruso-atveju-pasak-lingienes-vilniaus-apskritis-yra-karstoji-zona>
39. LRT „Ivežtinis koronaviruso atvejis Klaipėdoje – užsikrėtė iš Maskvos sugrįžęs vienuolikmetis“, nufilmuota ir patalpinta 2020 m. gegužės 11d., 26:15-26:25
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000107750/iveztinis-koronaviruso-atvejis-klaipedoje-uzsikrete-is-maskvos-sugrizes-vienuolikmetis>
40. LRT „Saulius Skvernelis apie paskelbtą visuotinę karantiną: to reikia mums visiems“, nufilmuota ir patalpinta 2020 m. lapkričio 4d., 17:55-18:05
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000127780/saulius-skvernelis-apie-paskelbta-visuotini-karantina-to-reikia-mums-visiems>
41. LRT „Aurelijus Veryga apie priežastis, kodėl vis dar neskelbiamas karantinas: svarbu ne tik išmokos“, nufilmuota ir patalpinta 2020 m. spalio 19d., 27:30-27:40

<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000125882/aurelijus-veryga-apie-priezastis-kodel-vis-dar-neskelbiamas-karantinas-svarbu-ne-tik-ismokos>

42. LRT „Lingienė: sostinės klinikinė ligoninė – didžiausias COVID-19 židinyš šalies sveikatos priežiūros institucijose“, „nufilmuota ir patalpinta 2020 m. gegužės 14 d., 48:40-48:50 <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000108181/lingiene-sostines-klinikine-ligone-didziausias-covid-19-zidiny-salies-sveikatos-prieziuros-institucijose>
43. LRT „Veryga apie situaciją Klaipėdos universitetinėje ligonėje: svarstome galimybę kreiptis į teisėsaugą“, „nufilmuota ir patalpinta 2020 m. balandžio 7d., 5:25-5:35 <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000100678/veryga-apie-situacija-klaipedos-universitetineje-ligoneje-svarstome-galimybe-kreiptis-i-teisesauga>
44. LRT „Speciali laida. Naujausia informacija apie COVID-19 atvejus Lietuvoje bei pasikeitusi grįžtančiųjų izoliavimo tvarka“, Tinklaidės įrašas, 10:45-10:55, 2020 m. kovo 26d. <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000097825/speciali-laida-naujausia-informacija-apie-covid-19-atvejus-lietuvoje-bei-pasikeitusi-griztanciuju-izoliavimo-tvarka>
45. LRT „Dėl koronaviruso grėsmės mokyklose bus testuojama apie 70 proc. mokytojų: testai – greitieji“, nufilmuota ir patalpinta 2020 m. rugpjūčio 27d., 0:55-1:05 <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000119432/del-koronaviruso-gresmes-mokyklose-bus-testuojama-apie-70-proc-mokytoju-testai-greitieji>
46. LRT „Įvežtinis koronaviruso atvejis Klaipėdoje – užsikrėtė iš Maskvos sugrįžęs vienuolikmetis“, nufilmuota ir patalpinta 2020 m. gegužės 11d., 28:10-28:20 <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000107750/iveztinis-koronaviruso-atvejis-klaipedoje-uzsikrete-is-maskvos-sugrizes-vienulikmetis>
47. <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000100678/veryga-apie-situacija-klaipedos-universitetineje-ligoneje-svarstome-galimybe-kreiptis-i-teisesauga>
48. LRT „Mirė 75-tas koronavirusu užsikrėtęs žmogus: asmuo nepriklausė rizikos grupėms“, „nufilmuota ir patalpinta 2020 m. birželio 12 d., 4:45-5:00 <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000111623/mire-75-tas-koronavirusu-uzsikretes-zmogus-asmuo-nepriklause-rizikos-grupem>
49. LRT „Nauji koronaviruso atvejai sostinėje: susirgo „Rimi“ ir „McDonald's“ darbuotojai“, nufilmuota ir patalpinta 2020 m. gegužės 19d., 03:50-7:30 <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000108718/nauji-koronaviruso-atvejai-sostineje-susirgo-rimi-ir-mcdonald-s-darbuotojai>

50. LRT „Skvernelis: užtikrinu – Lietuvoje nėra nei vieno koronaviruso atvejo“
nufilmuota ir patalpinta 2020 m. vasario 27d., 8:45-8:50
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000095005/skvernelis-uztikrinu-lietuvoje-nera-nei-vieno-koronaviruso-atvejo>
51. LRT „Veryga apie situaciją Klaipėdos universitetinėje ligonėje: svarstome galimybę kreiptis į teisėsaugą“ nufilmuota ir patalpinta 2020 m. balandžio 7d., 0:30-0:35 <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000100678/veryga-apie-situacija-klaipedos-universitetineje-ligoneje-svarstome-galimybe-kreiptis-i-teisesauga>
52. LRT „Aurelijus Veryga: kol kas Ukmergė kelia didžiausią nerimą“ nufilmuota ir patalpinta 2020 m. kovo 25 d., 03:45-03:55
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000097705/aurelijus-veryga-kol-kas-ukmerge-kelia-didziausia-nerima>
53. LRT „Veryga: tikimybė dėl karantino atšaukimo jau gegužės 11 dieną – minimali“
nufilmuota ir patalpinta 2020 m. balandžio 27d., 2:25-2:30
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000102985/veryga-tikimybe-del-karantino-atsaukimo-jau-geguzes-11-diena-minimali>
54. LRT „Aurelijus Veryga: kol kas mums neblogai sekasi valdyti šitą ligą“
nufilmuota ir patalpinta 2020 m. balandžio 22d., 3:20-3:30
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000102463/aurelijus-veryga-kol-kas-mums-neblogai-sekasi-valdyti-sita-liga>
55. LRT „Aurelijus Veryga: kol kas Ukmergė kelia didžiausią nerimą“ nufilmuota ir patalpinta 2020 m. kovo 25 d., 04:00-04:10
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000097705/aurelijus-veryga-kol-kas-ukmerge-kelia-didziausia-nerima>
56. LRT, „Šalyje – 14 naujų koronaviruso atvejų: pasak Lingienės, Vilniaus apskritis yra karštoji zona“, nufilmuota ir paskelbta 2020 m. gegužės 13d., 24:25-24:45
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000108017/salyje-14-nauju-koronaviruso-atveju-pasak-lingienes-vilniaus-apskritis-yra-karstoji-zona>
57. LRT, „Aurelijus Veryga: neabejoju, kad rekomendacijos dėl vyresnių klientų bus keičiamos“, nufilmuota ir paskelbta 2020 m. gegužės 22 d., 43:10 – 43-20.
<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000109198/aurelijus-veryga-neabejoju-kad-rekomendacijos-del-vyresniu-klientu-bus-keiciamos>
58. LRT, „Šalyje – 14 naujų koronaviruso atvejų: pasak Lingienės, Vilniaus apskritis yra karštoji zona“, nufilmuota ir paskelbta 2020 m. gegužės 13d., 41:46-41-52.

<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000108017/salyje-14-nauju-koronaviruso-atveju-pasak-lingienes-vilniaus-apskritis-yra-karstoji-zona>

59. LRT „Veryga prabilo apie kreivės plokštėjimą: išaugęs mirčių skaičius nereikš bendros situacijos blogėjimo“ nufilmuota ir paskelbta 2020 m. balandžio 6d., 2:20-2:25 <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000100504/veryga-prabilo-apie-kreives-plokstejima-isauges-mirciu-skaicius-nereiks-bendros-situacijos-blogejimo>
60. LRT „Veryga: noriu kreiptis į visus, kurie yra 60-ties arba vyrsnio amžiaus – kvietimas į mišias yra tikrai ne jums“ nufilmuota ir paskelbta 2020 m. balandžio 24d., 40:15-40:25 <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000102759/veryga-noriu-kreiptis-i-visus-kurie-yra-60-ties-arba-vyrsnio-amziaus-kvietimas-i-misias-yra-tikrai-ne-jums>
61. LRT „Veryga: tikimybė dėl karantino atšaukimo jau gegužės 11 dieną – minimali“ nufilmuota ir patalpinta 2020 m. balandžio 27d., 02:00-02:10 <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000102985/veryga-tikimybe-del-karantino-atsaukimo-jau-geguzes-11-diena-minimali>
62. LRT „Veryga apie situaciją Klaipėdos universitetinėje ligonėje: svarstome galimybę kreiptis į teisėsaugą“ „“, nufilmuota ir patalpinta 2020 m. balandžio 7d., 0:50-1:00 <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000125082/veryga-nesiryzta-speti-ar-dvieju-savaiciu-karantino-raseiniams-uzteks>
63. LRT „Veryga nesiryžta spėti, ar dviejų savaitių karantino Raseiniams užteks“ nufilmuota ir patalpinta 2020 m. spalio 13d., 31:40-31:50 <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000125082/veryga-nesiryzta-speti-ar-dvieju-savaiciu-karantino-raseiniams-uzteks>
64. LRT „Veryga nesiryžta spėti, ar dviejų savaitių karantino Raseiniams užteks“ nufilmuota ir patalpinta 2020 m. spalio 13d., 32:20-33:00 <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000125082/veryga-nesiryzta-speti-ar-dvieju-savaiciu-karantino-raseiniams-uzteks>

SAM Arūnas Dulkys (YouTube)

65. LRV nuotolinė konferencija, nufilmuota ir patalpinta 2021 m. kovo 26 d., 27:00-27:30
<https://www.youtube.com/watch?v=GthSQjjw-zg>
66. LRV nuotolinė konferencija, nufilmuota ir patalpinta 2021 m. balandžio 21 d., 42:00-42:15
<https://www.youtube.com/watch?v=ITchmvW7Tfc>
67. LRV nuotolinė konferencija, nufilmuota ir patalpinta 2020 m. gruodžio 16., 33:35-33:50
<https://www.youtube.com/watch?v=ITchmvW7Tfc>
68. LRV nuotolinė konferencija, nufilmuota ir patalpinta 2021 m. birželio 9., 9:20-9:30
<https://www.youtube.com/watch?v=vmalJNwMY0Y>
69. LRV nuotolinė konferencija, nufilmuota ir patalpinta 2021 m. kovo 26 d., 33:30-33:40
<https://www.youtube.com/watch?v=GthSQjjw-zg>
70. LRV nuotolinė konferencija, nufilmuota ir patalpinta 2021 m. balandžio 21 d., 33:20-33:40 <https://www.youtube.com/watch?v=lpJdd-5nzWo>
71. LRV nuotolinė konferencija, nufilmuota ir patalpinta 2021 m. kovo 10 d., 34:15-34:25
<https://www.youtube.com/watch?v=9X6q3mXtCUQ>
72. LRV nuotolinė konferencija, nufilmuota ir patalpinta 2021 m. gruodžio 10 d., 17:20-17:40 <https://www.youtube.com/watch?v=kZJyL2miDdU>
73. LRV nuotolinė konferencija, nufilmuota ir patalpinta 2021 m. gruodžio 16 d., 21:30-21:50 <https://www.youtube.com/watch?v=ITchmvW7Tfc>
74. LRV nuotolinė konferencija, nufilmuota ir patalpinta 2021 m. gruodžio 16 d., 27:00-27:20 <https://www.youtube.com/watch?v=ITchmvW7Tfc>
75. LRV nuotolinė konferencija, nufilmuota ir patalpinta 2021 m. vasario 10d., 19:45-20:00 <https://www.youtube.com/watch?v=XgDhPWluMng>
76. LRV nuotolinė konferencija, nufilmuota ir patalpinta 2021 m. birželio 28 d., 02:10-02:20 <https://www.youtube.com/watch?v=xT9NsWLo3w4>
77. LRV nuotolinė konferencija, nufilmuota ir patalpinta 2021 m. kovo 3d., 41:40-41:55
<https://www.youtube.com/watch?v=0y8ZulmYZ1Y>
78. LRV nuotolinė konferencija, nufilmuota ir patalpinta 2021 m. vasario 8d., 22:22-22:30
https://www.youtube.com/watch?v=UIWUqerr5_o
79. LRV nuotolinė konferencija, nufilmuota ir patalpinta 2021 m. gegužės 19 d., 04:15-04:30 <https://www.youtube.com/watch?v=xWourjcBe5o>

80. LRV nuotolinė konferencija, nufilmuota ir patalpinta 2021 m. balandžio 21 d., 32:50-33:00 <https://www.youtube.com/watch?v=IPJdd-5nzWo>
81. LRV nuotolinė konferencija, nufilmuota ir patalpinta 2021 m. kovo 10 d., 23:55-24:30 <https://www.youtube.com/watch?v=9X6q3mXtCUQ>
82. LRV nuotolinė konferencija, nufilmuota ir patalpinta 2021 m. kovo 3d., 40:40-41:10 <https://www.youtube.com/watch?v=0y8ZulmYZ1Y>
83. LRV nuotolinė konferencija, nufilmuota ir patalpinta 2021 m. kovo 10 d., 25:00-25:15 <https://www.youtube.com/watch?v=9X6q3mXtCUQ>
84. LRV nuotolinė konferencija, nufilmuota ir patalpinta 2021 m. balandžio 21 d., 31:45-32:00 <https://www.youtube.com/watch?v=IPJdd-5nzWo>
85. LRV nuotolinė konferencija, nufilmuota ir patalpinta 2021 m. kovo 26d., 17:10-17:20 <https://www.youtube.com/watch?v=GthSQjjw-zg>
86. LRV nuotolinė konferencija, nufilmuota ir patalpinta 2021 m. kovo 3d., 20:45-21:00 <https://www.youtube.com/watch?v=0y8ZulmYZ1Y>
87. LRV nuotolinė konferencija, nufilmuota ir patalpinta 2021 m. balandžio 14d., 39:00-39:10 <https://www.youtube.com/watch?v=nKJelc3RAoc>
88. LRV nuotolinė konferencija, nufilmuota ir patalpinta 2021 m. kovo 26d., 24:40-24:50 <https://www.youtube.com/watch?v=GthSQjjw-zg>
89. LRV nuotolinė konferencija, nufilmuota ir patalpinta 2021 m. kovo 3d., 40:30-40:40 <https://www.youtube.com/watch?v=0y8ZulmYZ1Y>
90. LRV nuotolinė konferencija, nufilmuota ir patalpinta 2021 m. kovo 26d., 24:00-24:20 <https://www.youtube.com/watch?v=GthSQjjw-zg>
91. LRV nuotolinė konferencija, nufilmuota ir patalpinta 2021 m. kovo 26d., 18:25-18:35 <https://www.youtube.com/watch?v=GthSQjjw-zg>
92. LRV nuotolinė konferencija, nufilmuota ir patalpinta 2021 m. kovo 10d., 35:05-35:15 <https://www.youtube.com/watch?v=9X6q3mXtCUQ>
93. LRV nuotolinė konferencija, nufilmuota ir patalpinta 2021 m. balandžio 21 d., 32:00-32:30 <https://www.youtube.com/watch?v=IPJdd-5nzWo>

VI. SUMMARY

The outbreak of COVID-19 and its aftermath will have a major impact on people around the world. Due to its rapidly spreading threat, this virus has brought many significant daily changes in people's lives. One of the key challenges that countries around the world were facing was the prevention the spread of the COVID-19 virus and to respond immediately to the circumstances of this upcoming danger. In order to be able to cope with the challenges and difficulties posed by the spread of the virus, disciplinary power becomes one of the essential links between order and obedience. A valid discipline is a relationship of power and control that makes a person obedient.

This mechanism of power is evident when it is directed to the control of the body: the control of space, activity, and time. In the face of a pandemic, threat rhetoric has become one of the most widely used communication tools. The importance of rhetoric is related to its practical power of the word. This is a concept that is identified very differently depending on the context in which it is used. The use of the concept of rhetoric is associated with the ability to persuade or influence an audience by presenting their position, in other words, it is an art of argumentation. In the rhetoric of threat, metaphors are one of the inseparable aspects of language. They are widely used in the COVID-19 pandemic.

The use of metaphors involves the identification of the virus itself. The metaphor makes it possible to perceive a new meaning in making a semantic effect on the recipient of information. Its use in discourse forces us to interpret it according to a new meaning without losing the old one. The metaphor intersects word and sentence, event and meaning. metaphor is the intersection of meaning and image. Using metaphore to identify the COVID - 19 pandemic have become an important element of political rhetoric. At first, identifying a pandemic with war might have seemed like an effective way to manage the state of emergency in the country. War symbolizes speed, the unification of people against a "common enemy," and the concept of war increases moral awareness. In the context of the Covid-19 pandemic, war metaphors have become infinitely important. Their use in political rhetoric prepares the population for the difficulties they may face in their daily lives.

By linking the formation of new concepts and the process of linguistic thinking, conceptual metaphors relate to human experience, emotional impressions, and reactions. In this time of pandemic, it is the metaphors used in threat rhetoric to re-understand the reality influenced by the spread of the virus, while conceptual metaphors allow us to interpret the

fundamentals of reality and take into account how perceptions of that reality interpret the image of a pandemic.

Since 2020, the whole of Lithuania has faced a new reality in which security and prevention of the spread of the virus have become a daily norm. Given the changing epidemiological situation, world leaders, including Lithuania, have had to face certain challenges that have focused on security and the well-being of the country as a whole. Publicly available information about the hitherto unknown virus has caused anxiety and fear among people around the world. Although the first wave of the COVID-19 pandemic in Lithuania was sufficiently successful, together with the new wave of coronavirus in the country, the newly elected Government faced even greater challenges and difficulties in successfully managing the emergency in Lithuania. Information about the situation in the fight against the pandemic, the dangers it poses, and the control of the virus have changed people's perceptions not only about the threat and security, but also the rhetoric itself.